

N:o 6

ORTODOKSIA

*Ἐσθλὸς ὁ λόγος ὁμοιωθεὶς ἑαυτῷ
ὡς καὶ ἐμὸς ἄκουος ἐν σίλει
καὶ ἐπίσημος ἐν ἑσπέρῳ Ἰησοῦ.*

† Tim. 1: 13.

Julkaisija:

Nuorten Ortodoksisien Pappien Liitto

Kreikkalaiskatolinen
kirjakauppa

Sartavala
Valamonkatu 5. Puhelin 637

Saatavana kreikkalais-
katolista kirjallisuutta.

Hautaushuoltoon

kuuluvat tehokkaat myös polttohuo-
lontokoneet, toimittamassa asiantuntijam-
ieholla A. H. K. K. ja laatuun
valittuna ne halutuin. Käyttö-
ta kuluksina sopivasti mukana.

HELSINGIN UUSI

HUUTAUSTOIMISTO

VILHELMINA SOININEN

LIISANKATU 28. Käyntitied.
Puh. 2140. Aik. 2-12. Puh. 2141.
Kotia ja myyntiä puhelin 25 914.

O.Y. A. MEDNIKOW A.B.

SIIRTO MAATAVARALIIKE

HYVIN LAJITELTU VARASTO

KAISANIEMENKATU 1. PUH. 34689.

ORTODOKSIA

Julkaisija: NUORIKEN ORTODOKSISTEN PAPPIN LIITTO

N:o 6	Toimittaja: A. Rytöläinen, J. Sakola P. Saarimäki (päätoimittaja)	1943 Marraskuu

ORTODOKSISEN KIRKON HIERARKIASTA.

Kirjoittanut
Antti Inkinen.

Hallitustieteen, doctorandus tiete. osasto.

1. Hierarhian käsite ja kokoonpano.

Kirkollisen vallan käyttö on yhtä vanha kuin itse Kirkko ja se juontaa alkunsa kirkon perustajasta, joka luovutti tämän vallan apostolilleen, jolta se sitten on siirtynyt määrättyille henkilöille kirkossa. Kirkossa on siis ryhmä henkilöitä, jotka hoitavat ja käyttävät Kristuksen säätämää hengellistä valtaa. Nämä tällä valalla varustetut henkilöt muodostavat *hierarkian* (*hierarchy*, *sacrum principatum*). Kaikki, jotka apostolista sukessiivisti ovat laillisella tavalla saaneet kirkollisen vallan kuuluvat hierarkiaan eli hengelliseen säätyn *saardokse* (*episcopos*). Hierarkian jäsenet jakautuvat *arvoampan* (*episcopos*) ja *alompaan* eli klerikoihin luokittamalla mielessä (*hierarchy of orders*). Edelliseen ryhmään kuuluvat: kateketti, on *starytschobotsos* suorittamiseen, jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat on huolehdittava liturgisen palveluksen ulkoisista tehtävistä.

Kirkollinen valta jakautuu pyhästä raamattuna ja se jakaantuu eri aloille suuntautuvan toimintansa mukaan kolmeen seuraavaan valtapäiriin:

2. Pyhien toimittujen hierarkia (Hierarchia ordinis).

Ortodoksisen kirkon kanoonit¹⁾ mainitsevat kuusi pyhien toimittujen hierarkian astetta, josta kolme ylintä astetta (ordines majores) saa alttarinimessä (ὄρθος τοῦ ἱερέως) toimittavan sakramentaalisen kättenpäälepäntämisen eli vihkimisen, kotooniamat (ὑποψευδία) viittäksoa pyhästä Leusen armolahjasta, muut kolme n.s. alempia astetta (ordines minores) saavutetaan alttarilla alkokuudella (ὄρθος τοῦ ἱερέως) keskellä kirkkoa piispan korokkeen (amboin) edessä piispan toimittavalla sunnauksella, kirkonastilla²⁾ (ὑποψευδία).

Ylimmät astet, piispan, presbyterin ja diakonin, muodostavat kirkollisen hierarkian peruspohjan ja ne ovat kirkon opin mukaan jumalallista alkuperää (ex jure divino). Alimmat astet, aldiakoni, magister eli luki ja laulaja (ψάλτης), eivät ole jumalallista alkuperää, vaan ovat peräisin myösemmitä ajoilta ja ovat syntyneet kirkon eri tarpeita palvelevina laitoksina.

Ylin ja korkein aste kirkollisessa hierarkiassa on *episkopaatti* eli piispa. Sen etusija johtuu siitä, että se on periytynyt apostoleilta, käsittää hengellisen vallan täydellisyyden ja että sille kuuluu kirkon ylin hallinta. Yksityiskohtia sen esempää syytetyntä on kirkon yleispiirteitä opin mukaan todettavissa, että piispan virka on kaikkein tärkein ja yleisin kirkossa. Mikään sakramentti ei ole laillinen, ellei sakramenttia lakaja tai toimittaja ole saanut vihkimystä piisalta. Niinkään ei myöskään mitään saarna- tai pöytävirka ole laillinen, ellei sen hoitaja ole piispan asettama ja välittömässä riippuvuussuhteessa häneen.

Piispasta alaspäin seuraava aste on *presbyteriaatti* eli *psj-pastor*. Piispalta saamansa vihkimyksen nojassa on papilla

¹⁾ Vrt. 60 Apost. sääntö.

²⁾ Tätä toimintaa käytetään myöskin viittäksoa ylläkoossa, rovaatin, laumassa ja arkimmoitettuna suven.

tiettyjä oikeuksia ja valtuuksia kirkossa, jotka määrättyinä rajoissa ulottuvat kirkonhallinnon kaikille aloille. Papilla on oikeus suorittaa kirkollisia toimituksia, mutta hän ei voi vertaistansa kirkollisten toimintansa suorittajana, sillä pappia, asettua virkaan, sillä tämä kuuluu piispan ylipäälliseen valtuutukseen (*episcopatus*). Hänellä on oikeus toimittaa liturgiapalvelusta, mutta liturgisovalvokseen välttämättömästi tarvittavan alttaripöytävahtina, soitinmiehenä, vihkiminen kuuluu sinänsä piispalle. Soinin on pappi oikeutettu jakamaan uskovaisten pyhiä sakramenteja, mutta voittoa sakramentissa (jonka lauantu ihmiseen johdetaan pyhän hengen lahja ja kyky vastata ottaa sakramenteja) käytetty aineen, pyhän voiteen (*oleum* tai *chrismum*) vihkimisen oikeus kuuluu jälleen yksinomaan piispan ylipäälliseen valtuutukseen. Näissä pyhäissä toimituksissa tulee siis näkyviin ylipäällisen vallan välttämättömyys, sillä näissä toimituksissa käytettävät välineet voi hankkia tai ottaa kassasta vain se, jolla itsellään on ylipäällinen valta kirkossa, kun sitä vastaan joku on pappi voi — jättä välineitä käyttäen — suorittaa pyhiä toimituksia.

Viimeisen perustavaa laatua olevista hierarkian asteista on *diakonaatti*. Diakonin päätehtävä on avustaminen liturgioiden toimintujen yhteydessä. Hierarhisen asemansa mukaan ei diakonilla ole mitään itsenäistä valtaa kirkossa, vaan on hän riippuvaisuussuhteessa piisppiin ja pappeihin nähden. Ainoastaan alempiin hierarkian asteisiin näiden voi dikoonilla olla erinäisiä valtuuksia, mikä lisäksi heillä voi piispan nimenomaisen valtuutuksen neillä olla osallisuutta kirkollisissa hallintotoimissa. Keskeijällä tiedetään diakonien lisäksi luonnollisesti kirkon hallintoon kuuluvia erikoistettavia ja ollen korkeissa virka-asemissa patriarkkaalin luokissa.

Alemmista klerusasteista, sihtakoneista, hukijoista ja laulajista, on edellä jo ollut puheita. Heidän velvollisuutensa rajoittavat liturgian ulkoisiin palvelustehtäviin, mikä ohella heitä on käytetty myöskin kansallistehtävissä piispain hallintovirastoissa.

3. Lainkäytön hierarhia.
(Hierarchia iurisdictiois).

Lainkäytön hierarkiasta on aikain kuluessa muodostunut monimutkainen sarja arvoasteita, joista eräät ovat joko kadonneet kokonaan käytännöstä tai ovat jäljellä vain pelkinä arvoinnina eli titteleinä. Nämä arvoasteet ovat kehittyneet edellämainituista piispauuden, presbyteriaatin ja diakoniatin perustuksista.

Ennen arvoita ovat kehittyneet seuraavat arvoasteet:

1) *Metropolitat* (*episcopatus*). Tämä arvonimi annettiin piispalle, jonka tuomiiovallapirini kului keisari-*episcopatus* paikan kirkollisen alue, *episcopus* (*episcopos*) nimensä sai lämmönsä lähes jätin kreikkalais-*episcopatus* valtakunnan pääkaupunkien (*episcopatus*) mukaan.¹⁾ 2) *Archiepiiscopus* (*episcopos*). Tämä kirkollinen arvonimi annettiin erittäin huomattavimman oikeusasteen haltijalle. Alunperin nautti käyttöä tätä arvonimeä ensimmäisen kerran edelläjäsittämämme Aleksandrian piispanistumella Aleksanterista. 3) *Episcopus* (*episcopos*) oli piispa, joiden piispanistuin sijaitsi kreikkalais-*episcopatus* valtakunnan suurempien alueiden pääkaupungeissa ja joilla tästä syystä oli kunniaa samalla alueella (*episcopos*) olevien metropolittojen edellä. 4) *Primates* (primates, *episcopi*, *episcopos*) lainsäädäntö vastasivat itämaisten epiiskopien. 5) Kunnianimeä *basilicas* (*basilicas*, *catholice*) käyttivät eräiden itämaisten kirkkojen esim. Armeian, Georgian, Etiopian ja Egiptin) epiiskopit ja primukset. 6) *Patriarchae* (*patriarchae*). Tätä arvonimeä ovat käyttäneet IV yleisen kirkolliskokouksen ajoilta eräät piispat, joilla oli kunnia-*episcopos* erittäin suurempien kirkollisten alueitten metropolittojen joukossa ja joilla sitä lisäksi on ollut myöskin suurempi arvovalta kirkollisen lainkäytön alalla. 7) *Papa* (*papa*) on Rooman ja Aleksandrian patriarkkojen arvonimi. 8) *Antipapalis* (*antipapalis*) sa-

¹⁾ NR. 4; vrt. Antik. 9.

Näitä tällaisia valvoja sanottiin *arkhiereuseis*, piirien valvojiksi, venäjäksi *Mag.Emnie*. Lacostarin arvohenkilöitä, jolla on määrätty hallinto- ja jurisdiktiovalta, ovat *arkhi-mandrit* ja *kyponeni* eli kuten meillä vaivaltuon luke-mistavien mukaan sanotaan, igumentit. Muista tähän ryh-mään kuuluvista, lähinnä piispan henkilökohtaisia tehtäviä suorittavista erikoista jurisdiktiovalta olevista toimihenkilöistä voidaan mainita protoprokoilla ja syrakellit, ortodoksiset kappelipaälliköt ja kappelivirkalliset. Patriarkaattien virka-miesheteleissa mainitaan vielä *kyphoketti* (*kyphoditry*), korke-arvoisen hengellisen säilyttäjän piispan neuvoston kuuluva arvohenkilö, jonka tehtäviin kuuluu tilastoin yllävalvonta ja tarkastus, ja Konstantinopolin patriarkaatus *suuregoge-faanit* (*suurekyphoditry*), korke-arvoisen mallikko, jonka hoitettavana ovat patriarkan ja Turkin saltaatin väliset asiat ja huolempito tärkeistä edustustehtävistä.

Kirjallisuutta: Dr. Nikodemus *Milasek*. Les Klergouescht der morgenländischen Kirche. Moskat 1900. Raymond *Jesta*. Les Eglises orientales et les Rites orientaux, Paris 1920, y.m.

KREIKKALAIKATOLINEN KIRKKOKUNTA
ITSENÄISYYTENSÄ ENSIMMÄISEN
NELJÄNDESVUOSIAJAN
AIKANA.)

Kirjoittanut Suomen kreikkalaiskatolisen
kirkollishallituksen sihteeri,
varatuomari *Aleks Pöytä*.

Kirkkokuntamme vietössä marraskuun 26 päivänä 1943 itsenäistymisensä 25-vuotispäivää liene paikallaan esittää julkisessa sanassa kynnös kirkkokunnan vaiheista ja odottaa sen itsenäisyyden ajalta. Kunnianarvoisa, edemmenyt rovasti S. Solntsev kirjotti, kirkkokunnan vietössä itsenäistymisensä 15-vuotispäivällä vuonna 1928, Aamen Kallion julkaisunroon asiakkaitaan ja sängen yksityiskohtaisen esityksen kirkkokunnan vaiheista sen itsenäisyyden ensimmäisten kymmeneen vuoden aikana, jota mielenkiintoisin osa kosketti kirkkokunnan itsenäisyyden syntyvaiheita. Pastori Auri Surakan kirjoittamassa, vuonna 1936 ilmestyneessä teoksessa Suomen ortodoksisen kirkon historiallisia vaiheita käsitteillä teoksen viiteosessa, kuudennesse Autonomiansa kirkkokuntansa nimisessä luvussa, m.m. mainittua rovasti Solntsevin kirjoitusta liitteenä käyttäen, kirkkokunnan itsenäisyyden vaiheista vuoteen 1941 asti. Rovasti Solntsevin kirjoitus liene näin harvoilla jäljellä ja samaa liene sanottava pastori Surakan teoksesta. Näitä molempia julkaisuja liitteenä avuksi käyttäen, mikäli kysymys on vuosista 1917—1923, olen »Orto-

) Jatkan aikaisemmin »Ortodoksisessa» alustettua kirjoitustani Suomen ortodoksisen kirkon historiasta, kuten muuhunkin julkaisujulkaisuihin, ei voida julkaisua keskeyttämättä jatkotekstissä 1929—1940.

doisians toimittajan pyynnöstä päättänyt laatia kirjoituksen, jossa koeketelen kirkkokunnan itsenäisyyssajan vaiheita ja luon lyhyen katsauksen kirkkokunnan olemukseen sekä esittän erittäin nykyhellen tärkeimpiä asioita kirkkokunnan elämässä. Yksityiskohtaisemmin tulevat käsitellyiksi vuodet 1917—1923 ja 1940—1943, ensimmäintä sen vuoksi, että käytettävissäni on mainitut erinomaiset liitteet ja viimeisintä siksi, että tiedoksi on ollut tilaisuus olla mukana Moskovan rauhan jatkoon kaikkia kirkkokunnan tärkeimpiä asioita ratkaistessa. Sitä paitsi k. o. vuodet ovat kirkkokunnan itsenäisyyssajan laupaumattaimmat ja merkityksellisimmät. Kirjoitukseksi ei ole sinukaan tarkoitettu mikään täysipainoiseksi esitykseksi. Päivästäin se saattaa jättää väliemmälle huomiolle tai kokonaan unohtamatta monia tärkeitäkin asioita, kuitenkin toisaalta yleistämpiä. Kirjoitukseksi on syntynyt jokapäiväisen virastotyökentelyni sivussa ja kaikessa kiireessä, mikä toivonkseni osaksi selittää sen heikkoudet. Jos kirjoitukseen voi lausua jatkossakin ansaitsevan ja teeskuvan kirkkokuntamme itsenäisyyssajan vaiheista ja sen olemuksesta, on sen tarkoitus kuitenkin saavutettu.

Vaihtokäsitteiden, ajottain raskaiden sikojen jälkeen oli maamme kreikkalaiskatolista kantaväestöä niissä aikoina, jolloin Suomen itsenäistymisen aika alkoi, asuessa pääasiassa Laatokan Karjalassa, Saimin, Soojärven, Imppiläiden, Suistamon, Soanlahden ja Korpielän kunnissa enemmistöinä ja useassa muussa Laatokan Karjalan kunnassa suurempana tai pienempänä vähemmistöinä. Suurikkoina oli ja on nykyin kreikkalaiskatolista aistusta innoittavammoin Pohjois-Karjalassa, ennen kaikkea Ilomantsissa, Liperissä ja Polvijärvellä. Jossain määrin oli kreikkalaiskatolisia myös Kannaksella, Heistössä ja Viipurissa, mutta myös, tosin aivan pieneessä määrin, maullakin Suomessa. Valtaosan kreikkalaiskatolisista muodostivat ja nykyin muodostavat karjalaiset, kun taas venäläistä syntyperästä olevien lukumäärä, josta koko kreikkalaiskatolisen väestön lukumääräin verrattuna on jatkuvasti vähentynyt, on verrattain pieni, pääasiassa Kannaksella ja muutamissa kaupungeissa asuvia. Itsenäistymisen aikana on

maan kreikkalaiskatolisen väestön lukumäärä jonkun verran kasvanut, ellei se vuoden 1943 alussa noin 80.000 henkeä, oltaisiin vuonna 1919 noin 68.000 henkeä.

Venäjän valian loppupuolella muodostivat Suomessa ainevat kreikkalaiskatoliset oman, Venäjän kreikkalaiskatolisen kirkon johtoelimen, Pyhän Synodin alaisen, itsenäisen hiippakunnan, joka perustettiin v. 1892. Venäjän maalliskun valtakunnan jälkeen, vuonna 1917, kun myytiä todennäköisest, että maallistun valtiollisissa oloissa vaikuttaisi huomattavasti myös maamme kreikkalaiskatolisen kirkon asemaan, sitä kun joidettiin Venäjältä kaikin, ja kirkon johto oli kokonaan vieras kirkon jäsenten valtuuden kansalliseksi pyrkimyksille, kokoontui Sortavelan toimihenkilöitä useista Raja-Karjalain kunnista neuvottelamaan valtiollisen muutoksen aiheuttamasta tilanteesta. Kokous päätti m.m. pyytää Senattia asettamaan komitean, joka tutkisi kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan sekavaa tilannetta ja tekisi ehdotuksen sen järjestämiseksi. Oli olemassa selkeää ja ristiriitaisuutta kirkon oikeudellisten periaatteiden ja Suomen yleisen lainsäädännön kanssa. Kirkkokunnan taloudellinen tila oli suuresti huonoitunut, kun pyhän Synodin hiippakunnalle myöntämä vuotuisen apuraha lakkautui ja hiippakunnan Venäjän valtiopankkiin sijoitetut huomattavat varat jäivät bolshevikivallankumouksen johdosta sinne. Senkummalisessa olmassa oli syntynyt selkkäystä. Oikeutetta katkeruus kansallisesti valvuttavissa seurakunnissa venäläisimielistä papistoa kohtaan oli suuri, mistä oli seurauksena, että parhaimmista laikkalaisista kirkon katekeetit palloivat jättämään seurakuntansa ja siirtymään Venäjälle. Syntyi papiston puutetta ja seurakuntalaisten tiliksi hajoaminen. Suomen saavuttama itsenäisyys, ja kun vapautena oli saatetta viitokkaiseen loppunu, muuttui tilanne entistäkin enemmän sellaiseksi, että valvutunet kreikkalaiskatoliset näkivät kirkkokunnan säilyntisen tai tuhoamisen olevan edessä riippuen siitä, saadako kirkkokunnan oloj ja hallinto sopuointaan itsenäisen Suomen oikeusjärjestyksen kanssa vai ei. On huomattava, että silloin oli Suomen kreikkalaiskatolisen kirkko virallisesti

Venäjän kirkon alainen ja hengellinen konsistori, Suomen kreikkalaiskatolisen kirkon hallinnollinen johtoelin oli kokoonpantu henkilöistä, joiden enemmistölle olivat kokonaan vieraina ekklaesi — suomenkieliset — pyrkimykset, joiden kautta Suomen kreikkalaiskatolinen kirkko olisi kokonaan irrotettava Venäjän kirkosta. Näin siitä huolimatta, että tuo Venäjän kirkko itse oli loihvevähäinen kirkon- ja uskonnonvastaisen vallan jaloissa sekasortoisessa tilassa. Aiheutui tuo konsistorin jäsenen lyhytaikainen mielipide siitä, että luultiin neuvoteltavalla lyhyessä ajassa saatavan ja paljattavan pian erittäin edullia, pidettäväksi katsottuna rikoksesta erottautua emäkirkosta jokaisessa tapauksessa, vai olisiko kysymyksessä tietoisuus siitä, että Suomen itsenäisen kreikkalaiskatolisen kirkon tällaisiin luonnollisista syistä kulkemaan kassalista undistamista kohti, jollainen venäläisille ja venäläismiesille kirkollisen vallan haltijoille oli ymmärrettävistä syistä vähäistä vastustamistakin, sitä on nyt vaikeata sanoa. Eikä tuohon konsistorin suuntautumiseen vaikuttivat kaikkiaan matnistamaan syyt yhdessä. Asiat kehittyivät kuitenkin omalla painollaan kirkon tuleville elämille ja kehitykselle suotuisaan suuntaan. Suomen Senaatti asetti edellinsalautus kokouksen anomuksen johdosta kesällä 1918 komitean, jonka tehtävänä oli antaa lausunto tarpeellisuutta toimenpiteistä kirkkokunnan ohjien järjestämiseksi ja siitä, lausuntokoko Suomen kreikkalaiskatoliset kirkolliset olot yleensä järjestetyt, sekä tehdä siinä sulhteessa tarpeelliseksi katsomansa ehdotukset. Tämä toimenpide ei saanut myöskään kirkollisen johdon tuloita, jopa siellä asetettiin kysymyksenalaiseksi, olisiko tuota komiteaa ilman konsistorin suostumusta ollenkaan saatu perustaa. Komitea, jonka puheenjohtajana oli tunnettu valtio- ja tiedemies, professori Emil Nestor Setälä, silloinen senaatin kirkollis- ja opetustoimikunnan puheenjohtaja, suoritti tehtävänsä ripeästi ja komitean työn tuloksen väitetään Suomen kreikkalaiskatolisesta kirkkokunnasta Suomen Senaatti marraskuun 26 päivänä 1918 hyväksyi ja vahvisti neudatettavaksi. Tätä asetusta on Suomen kreikkalaiskatolinen kirkkokunta pitänyt tosiasiallisena itsenäisyysohjelmakseen ja marraskuun 26 päi-

vää 1918 siten kirkkokunnan perustamispäivän. Asetus, joka vuonna 1923 uusittiin usein lisäyksiä ja korjauksia, käsitti kirkollisraekunnallisen elämän kaikki puolet, lukemattomatta määrättyä kirkkokunnan kunnista etuvuusta, papiston palkkiosista ja virkatuloista. Asetuksen tultua julkaistuksi, Senatti heti kokkautti hengellisen konsistorin toiminnan ja siirsi sen odottavasti joulukuun 3 päivästä 1918 kirkolliskokoukselle, määräten sen puheenjohtajaksi piispa Serafinin. Piispa Serafin, josta tulee myöhemmin vielä puhetta, oli olunaan aikaisemmin opulatsipiispa, valittu Suomen piispaniksi vuoden 1918 alussa, vapausodan ollessa juuri alkanassa, Viipurissa, olunaan venäläisten piirien ehdokas. Silloinen, mahdollisimman epäoikeudenmukaisen vaalisääntö mukaan oli vähemmistöllä — venäläisillä — paljon enemmän valtoja kuin suomalaisilla. Mutta kanoisasti kirkkokunta jäi yhä vielä Venäjän patriarkan ja hänen pyhäin synodissa alaiseksi. Jos tavan nä oled saaneet joutua, oled kirkkokunta, kirkon sen pakoan viittionta ja hartuista, kansallisuuspyrkimyksetä huolimatta, kuitenkin pysyivät niin Suomen valtiovalalle kuin koko maalle vierana jäänöksensä siitä kaikelta, mistä Suomi oli itseisyytensä saavuttamaan ja sen vapausodassa lanastettuaan, vapautunut. Sitäpaitsi tällainen riippuvaisuus oli kirkkokunnalle itselleenkin nyt aivan hionnoton. Vuonna 1919 pidetty Suomen kirkolliskokouksen kirkkokunnan ensimmäinen kirkolliskokous, jonka kokoukseen uuden asetuksen perusteella laadittu oikeudenmukaisen vaalisääntö mukaan valittuna omasti oikean kirkon tilanteen asettamista vaatimuksesta, päätti, ettei kirkkokunta voi enää jäädä Venäjän patriarkkaan liippokunnaksi, vaan, että sen oled pyrittävä täydellisesti riippumattomaksi eli autoketaaliseen asemaan. Kanoisasti — kirkolliskokouksen kirkon yleisessä kirkolliskokouksessa vahvistettujen kirkollisten sääntöjen — vaatimista edellytyksistä autoketaalian ei kuitenkaan oled. Jotta joku kirkolliskokouksen kirkkokunta voi saavuttaa autoketaalian, siinä täytyy olla vähintään 3 piispa tai kirkon en odtava valtakunnan enemmistökirrko. Oli näinollen tyydyttävä vähempään, mutta kuitenkin mahdollisimman laajaan itsenäi-

suuteen — autonomiaan. Kirkolliskokous halusi saavuttaa autonomiansa kaikin puolin laillisesti ja anoi sitä Venäjän patriarkalta Thionilta. Hän myöskin anottuun autonomian helmikuun 11 päivänä 1921, sillä pohjalla ylläpidettäväksi, mikä edellä jo mainittu marraskuun 26 päivänä 1918 annettu asetus sisälsi. Vuoden 1919 kirkolliskokous oli toisessa mielessä talvivaikutta silmälläpitäen merkityksellinen. Kansallisen heigen omaavissa kirkkokunnan jäsenten piirissä ei jo kauan kytkeytyä ajatus kansallisen piispan saamisesta Jauri suomalaisten seurakuntien väistön esipaimeneksi, Niissä merkeissä oli jo vuoden 1918 piispan vaalissa niiden piirien — Laatokan karjalaisten — piispanehdokkaana tuoniorovasti Mikael Kasanski, mutta kuten edellä on voitu havaita, silloin voitti vaalilaitteen ehdokas piispa Serafim. Vuoden 1919 kirkolliskokouksessa oli esillä kysymys apulispöispän valitsemisesta, jollaista vuoden 1918 asetus edellytti. Kirkolliskokous valitsi nyt rovasti Kasanskiin Suomen apulispöispäksi. Hän sai vähästäkin lähin virkaan patriarka Thionilta sormaa aikaan, jolloin patriarka myöskin kirkkokunnalle autonomian lin. Piispa Serafim korotettiin samankaltaisesti arkkipöispän arvoon. Elämäntä tulla piispaksi viihtyisi rovasti Kasanski kuitenkin kuoli kesällä 1921. Hän oli jo vuonna 1920 heikon tuisen terveytensä tuntien, kehottunut lähtemään Vircen Eirkon puoleen piispanehdokkiaan löytämiseksi oella siltä varalta, että hänen terveytensä murtuisi, koska Suomessa ei ollut toista piispaksi kanonisesti pätevää ehdokasta.

Ennen kuin siirryä käsittelemään niitä toimenpiteitä ja tapaturmia, jota piispan saamisesta virsta on, on aoksettava ajanlaskukysymystä, joka noihin aikoihin näytti rikkoivan ne saavutukset, jolla Eirkon itsenäisyydessä ja Eirkon edoien järeystyyneessä ei jo saavutetta. Ajanlaskukysymyksestä aiheutui monenlaista ikkyyttä, jota orkkipöispa Serafimn omistuisen toiminta oli omiaan vain pahentamaan. Hänen toimintansa sijnä sulhteessa seppi johdankokosi hänen suhtautumiseen apulispöispöisyneksen myöhemmissä vaiheissa. Kuten tunnettu, niin Venäjällä kuten muissakin kirkkollisakatolisisa maissa oli voimassa juliaaninen

kalenteri eli n.s. vanha ajanlasku, joka vuoden 1900 jälkeen oli 13 päivää gregoriaanista kalenteria eli uutta ajanlaskua jäljessä. Myöskin Suomen kreikkalaiskatolisissa seurakunnissa oli vanha ajanlasku voimassa. Tämä tuotti monenlaisia hankaluuksia juuri Suomessa asuville kreikkalaiskatolisille, kun Suomessa noudatettiin muualla uutta ajanlaskua. Kysymys siirtymisestä uuteen ajanlaskuun oli Suomen kreikkalaiskatolisten parissa nostettu ensi kerran jo vuonna 1905. Kun Venäjän valtakunnukseen jälkeen uudet tulot alkoivat puhalttaa, tuli kysymys ollen itsestään ja nyt jo ymmärrettävistä syistä paljon voimakkaampana. Arkkipiispa Serafim itse hankki vielä vuonna 1917 silloiselta kirkkolihelalta esivallalta ohjeiden salla viettää kirkollisia juhlapäiviä uuden ajanlaskun mukaan niissä seurakunnissa, jossa enemmistö sitä halusi. Suomalaiset ja eräät muut seurakunnat päättivätkin nyt siirtyä uuteen ajanlaskuun. Mutta kun päätöstä alettiin toteuttaa, alkoi liimä eräitä palkkokuuilla vastustaa suomalaisia seurakunnissa. Ihmisen ei ole aina helppo luopua totutuista uskonnollisista tavoiistaan. Hän saattaa pitää sitä joka kerehtäisyytenä, oikeasta uskota luopumisen. Syyty riiraja, pidettiin vastalausekokouksia, lhetettiin anoneksia maan hallitukselle ja piispalle, juoniteltiin omassa keskuudessa j.n.c. Papiiite joutui valitsemaan välilläteen. Kun arkkipiispa Serafim ei ollut joidenmukainen, vaan astoi eräissä tapauksissa lupia toimittaa juhlapalveluksia samassa seurakunnassa kummankin ajanlaskun mukaan tai salli uuden ajanlaskun suomalaisissa, mutta kielti sen venäläisissä seurakunnissa, niin tilanne kävi yhä vaikeammaksi. Tätä skismaa ryhtyivät lietsomaan eräät maassa olevat venäläiset piirit, koska heidän asialleen olisi ollut edutä kirkkokunnan lietsailien ja terveen kehityksen loppunainen eivätkä he näytäneet valitsevan keinoja tarkoituiperieus hyväksi. Asia oli ratkaistava ja esijärjesty lopotettava. Vuonna 1921 pidettiin ylimääräinen kirkolliskokous ajanlaskukysymyksen vuoksi, hallituksen kehoitettua kirkollishallitasta ryhtymään toimenpiteisiin tämän asian ratkaisemiseksi. Kirkolliskokous päätti suurella ääntenemmistöllä siirtäväksi kirkkokunnassa uuteen

ajalaskun ja hallitus vahvisti kirkolliskokouksen päätöksen samana vuonna. Mainittakoon, että valitsevan, perustellisen ja vakuuttavan puheen nuteen ajalaskukysymyksen siirtymisen puolesta piti — arkkipiipa Serafim. Oltiin ilmeistä, että tämä ikävä asia nyt selvä, mutta niin ei valitettavasti käynyt. Arkkipiipa Serafim sai vielä vuoden 1921 lopussa Venäjän pyhälle synodille kirjeen, jossa ilmoitettiin, etten synodi ole voinut hyväksyä päätöstä nuteen ajalaskun siirtymiseksi ja jopa puheen Suomen kreikkalaiskatolisesta kirkosta nimitti sitä — ristiriidassa oman aikaisemman päätöksensä kanssa — läippäksimäksi. Kirje, josta löysin, että Venäjällä tunnettu Suomessa valitseva oleuhteita olenkaan ja joka oli kuta mainitsin ristiriitainen, ei aiheuttanut toimenpiteitä ja jopa oli alhasta epäillä kirjeen arvokin. Joka tapauksessa tämä kirje aiheutti arkkipiipa Serafimin mielentiloksen. Oltuaan, kuten on voitu havaita, uuden ajalaskun kannattaja, lähestyi sen vastustaja. Suomalaisissa seurakunnissa otot otivat jo vakinaisuus, uusia arkkipiipa Serafima kyllä nyt uuden riidan siemenen eräisiin venäläisiin seurakuntiin ja luostareihin siten, että arkkipiipan talosta alkoi levitä jäljensököä mainitusta synodin kirjeestä ja että arkkipiipa Serafim antoi erille venäläisille seurakunnille luvan viettää joulujuhla vanhaan ajalaskun mukaan. Tällaisella menettelyllään arkkipiipa Serafim herätti, kuten luonnollista oli, toisensa kohajetavaa kirkkokunnan jäsenten suuren esemistön vastustusta. On otettava huomioon, että kirkon johdosta vain arkkipiipa Serafim yksin oli mainittujen puuhien takana. Kirkollishallitus, joka oli vuonna 1918 perustettu lakkaupetus hengellisen konsistorin sijaan, edusti kokonpanoltaan kirkkokunnan esemistötä. Heikö tilanne, johon täydellä syyllä kiinnittivät huomionsa niin hallitus kuin kirkkokunnan ulkopuolella olevat piirit, oli omaan kirkkokunnan taholta kiirehtimään apohäpöisyyskysymystä. Haluttiin saada sellainen piipa suomalaisille seurakunnille, että ne läheskää todella akkeliävät oman esipaimensa eikä vieraskielistä ja -henkistä päämistä, johon ei enää voitu muutenkaan luottaa. Ajalaskuritta, niin ikävä kuin se olikin, tuotti niin hyötyäkin.

Se kehitti väestön kirkollista itsestoisuutta ja oli kehoitukseksi pyrkiä vapaaksi eelästä totutuista venäläisistä vaikutuksista, joilla ei ollut mitään tekemistä todellisen uskonnollisen elämän kanssa.

Neurotelin Viron kreikkalaiskatolisen kirkon synodin kanssa siitä, oisiko Virossa Karjalan piispaksi sopiva virolainen kansallisuuteen kuulova ja kunnioitettavasti pätevä henkilö, koska tuten sanotta, Suomessa ei piispaksi pätevää henkilöä ollut. Katsottiin, että virolainen, heimokansaan kuuluva paremmiin kuin kukaan muu silloisissa oloissa ymmärtäisi suomalaisen väestön hengelliset tarpeet. Viron kirkon synodi esitti ehdokkaaksi rovasti Herman Avin, kotimaassaan yleistä luottamusta ja arvostusta nauttivan henkilön. Kun käytyjen neuvottelujen jälkeen rovasti Avy oli suostunut ehto-kaaksi ja maan hallitus oli puolestaan ilmoittanut väkivaltavansa hänet virkaan, jos hän tulee valituksi, oli asia alkuvaiheissaan selvi ja vuoden 1922 kirkolliskokous valitsi rovasti Herman Avin Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan apulaispiispaksi. Arkipiispa Serafim, joka näki tässä vaalissa häntä kohtaan muodostuneen suuren oppositioiton tuloksen, suuresti jospaa hänen ja johtamansa kirkon välillä, kun hän jo aikaisemmin julkisesti vastustettuaan rovasti Avin valitsemista, vaalituloksen tultua selväksi, vaalituloksessa pani vastalauseensa valita vastaan ja ilmoitti, että hän tule kirkon vaalille kanoista valvujasta ja siis ryhtymään toimenpiteisiin valitun virkänisiksi piispaksi. Sitäpaitsi hän kääntyi Jugoslaviaan muodostuneen venäläisten emigranttipiispojen synodin puolesta ja joi puoleen ja muunakin pyynnillä, että nämä vahvataisivat kaikkialla kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan johtamisessa, ettei rovasti Avy olisi kanoista vihäimistä. Kirkolliskokouksen jäsenet olivat syvästi heikentäneet esipaimenen tuollaisen suhtautumisen keidin sylyminen, asiansa ja kokoonnuen vaalipaivan Hman täysistuntoon, poliittiseen syntyneitä tilannetta, saivat nyt tilaisuuden rahallisesti parkaa vuosien kuluessa patoutuneen katkeruuden siitä kohtelusta, mitä Suomen karjalainen väestö oli saanut kehtää venäläismiesten kirkon paimenten ja johtomiesten ta-

hulta pyrkiesään hengelliseen valvutukseen. Kirkolliskokous asetti, koska arkkipiispa, jolle asia olisi kunnhamut, ei haikunut ryltyä toimepitedein kirkolliskokouksen päätöksen täytäntösaattamiseksi, toimikunnan, jonka tehtävänä oli huolehtia siitä, että korkein kirkollinen eivaltä vahvistaa vaahan.

Vuoden 1922 kirkollisokouksen jälkeen, jossa viala oirneisen kerran arkkipiispa Serafinin kannatuksella tehtiin turha yritys vanhan ajanlaulun voimausaattamiseksi hyväksi, arkkipiispa Serafin kallistui kokouksen vanhan ajanlaulun kannalle. Kaikki mahdollisuudet yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi kirkokunnan ja sen esipaimenen välillä olivat kadonneet. Samoihin aikoihin tuli Neuvostoliitossa vauhtuiksi patriarkka Tšien ja hänen synodissa. Ei ollut siis enää mitään muodollistakaan kaanonista esivaltaa, jonka puoleen olisi voitu kääntyä riidanalisten asioiden selvittämiseksi. Oli myös selvää, että ainoa Venäjällä tai ei järjestetty kirkollista johtoa, Suomen kreikkalaiskatoლის kirkon oli päästävä siitä erilleen, koska se ei muuten pääsisi järjestämään ja kehittämään kirkollista ohjann kansallisen heijon mukaisesti. Oli jouduttu umpikujaan. Tätä ei ymmärretty vain kirkokunnan onassa piirissä, vaan myös valtiotalon taholla. Maan hallituksen aloitteesta ryhdyttiin syksyllä 1922 neuvottelemaan siitä, millin toimepitedein olisi ryhdyttävä, että Suomen kreikkalaiskatoლის kirkokunta saavuttaisi täydellisen kaanonienkin riippumattomuuden ja vapautuisi vierasta valvutuksesta. Tässä on luonnosteltava edellytten vuoksi, ettei kirkokunta halunnut eikä voinut jättäytyä ilman muuta itseänselkeä mistään kirkollisesta ylijohdosta riippumattomaksi tätä kaanonin mukaan luultamatta, koska se ei olisi ollut sopuisuudessa niiden kirkollisten kaanonien muodostaman kirkollisen järjestelyksen kanssa, joka on koko kreikkalaiskatoლის kirkon järjestelmän perustavia ja jolta myös Suomen kreikkalaiskatoლის kirkokunta, olakseen todella sitä, halusi kaikkissa vaihteissa noudattaa. Hallituksen kanssa käyttyjen neuvotteleujen tuloksena oli, että Suomen kreikkalaiskatoლის kirkokunnan oli käännyttävä Konstantinopolin ekume-

aisen patriarkan — kreikkalaiskatolisen kirkon arvokkaan vanhimman ja arvoikkaimman päänäkökulmasta, jota hän muodostuneen tilanteen luomionottoaan ottasi kirkkokunnan hengellisessä mielessä hoivineen, vihäsi rovasti Herman Avin piispaksi ja antasi kirkkokunnalle itsenäisyyden lausomakirjoituksessa mielessä. Opetusministerio antoi toisaalta arkkipiispa Serafinin kantoonsa, että jän rylitys tässä asiassa tarpeellisiin toimenpiteisiin ja toisaalta kehotti kirkkohallitusta valmistamaan valtioneuvostolle perustellut esitykset niin kirkkokunnan kanoonista esivoallasta ja kirkkokunnalle tarpeellisesta autokafialista kuin myös Herman Avin piispaksi vihkimisestä, jonka valitvalta sitten edelleen toimitaisi asianomaisen paikkaan. Arkkipiispa Serafin vastasi Opetusministeriölle kielteisesti laaditun esittelun kehoitukseen ja pani vastalauseensa sitä kirkkohallituksen päätöstä vastaan, jolla kirkkohallitus puolestaan hyväksyi ne perustellut esitykset, jotka se oli asiassa opetusministeriön kehotteluksen pohjalla antanut laata. Arkkipiispa Serafin ei tyytynyt kuitenkaan vain tähän, vaan lähetti Konstantinopolin ekumeeniselle patriarkalle promemorian, jossa polemisoi vuoden 1918 seutua vastaan, näytti siitä epäkanoniseksi, paideutaattiseksi ja demokraattiseksi, väitti rovasti Avin piispaksi valitsemista epäkanoniseksi, häntä sopimattomaksi piispasta virkaan jne. ja pyysi lopuksi, ettei kirkkokunnalle itsenäisyyttä annettaisi eikä rovasti Avia vihittäisi piispaksi.

Vuonna 1923 keväällä valtioneuvosto päätti esittää kirkkohallituksen edelläkäsitetut ehdotukset hyötympöleksi kummentalle patriarkalle erityisen lähetystön kautta, jolla oli tarpeelliset valtuudet valtiovoallan puolesta. Valtion puolesta lähetystön nääntättiin prof. E. N. Setälä. Lähetystöön kuuluu myös kirkkokunnan edustaja rovasti S. Solteve, piispaksi valittava rovasti Herman Av ja Viron kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan päämies, metropoliitta Aleksanteri. Lähetystö onnistui tekävissänsä. Ekumeeninen patriarkka Meletios IV perchehtyi hänelle esitetyihin asioihin ja ne käsiteltiin ja päätettiin ekumeenisen patriarkan synodin julkallisessa istunnossa Konstantinopolissa heinäkuun 7 päivästä 1923. Täällä

tilaisuudessa Suomen kirkollaiskatolinen kirkkokunta sai itsenäisyyden mahdollisimman laajana autooimiana ekumeenisessa patriarkaattissa. Synodi antoi päätöksensä erikoisena sTomos-nimisenä asiakirjana, joka kirkollisessa mielessä on Suomen kirkolliskatolisen kirkkokunnan peruskivi ja on sellaisena syytä tähän suomennoksena kokonaissuudessaan jättäen.

Melkos, Jumalan armasta Konstantinopolin, Uuden Rooman Arkkipiispa ja Ekumeeninen Patriarkka. — Pyhim- mälle Apostoliselle ja Patriarkalliselle Ekumeeniselle Konstantinopolin Valkeasilmälle on kuuroisesti uskoitu huolehtia Pyhästä Ortodoksisesta kirkosta, joilta nykyisten olojen johdosta on riistetty paimenellinen huolehtiminen. Kun Ortodoksisen Kirkon uskonperustetissa Suomen valtakunnassa, sen osaksi idelien usien valtiollisten edellytysten vuoksi ja Venäjällä sattuneiden kirkollisten epäsiämöllisyyksien johdosta erotettiin Venäjä Pyhimminä Ortodoksisen Kirkon yhteydestä, jota se tähän asti kuroisesti on ollut riippuvainen, tätä nykyä on suojaa vailla ja on, kiätäytyen sekä kirjallia että erityisen lähetyskunnan kautta Ekumeenisen Istuimen puoleen, pyytänyt sen henkistä johtoa ja huolehtimista tavalliseen ja kuroiseen toimintaan ja asiointensa hoidon aikaansaamiseksi, siltä me huomamme olevien pyhätyimpien ja kunnianarvoisimpien Metropoliittien kanssa rakkaudella olemme myötöyreet tähän pyytöön ja näinnee jyvittää synodisesti asiaa har- kittaamme ottaa asianmukaisesti huolehtisemme Suomen Ortodoksisesta Kirkosta ja kunnioitella toimintatirellä saat- taaksemme oikealle tolalle sen asiat, uottamalla tässä asiassa Venäjän Pyhimminä Kirkon sijalle, jonka nykyoloiissa on mah- doton siitä huolehtia. Siispa Pyhässä Hengessä lausuen mekin puoleksemme sinuaamme sen autonomian, jonka jo Sinaatissa Moskovan ja koko Venäjän Patriarkka, hra Tihon, on myötö- tänyt Suomen Pyhälle Ortodoksiselle Kirkolle, ja määrääme, että Jumalan nojoituksessa Suomen Tasaavallisissa seurait ortodoksiset kristityt lähtösiiseen tietä lähtien ovat muodostavat yhden ainoan kristillisen alueen, jolla on nimenä Suomen Or- todoksisen Arkkipiispakunta ja joka jirikymättä noudattaa

seuraavia sääntöjä: 1) Arkkipiispakunta, joka on perustettu Dogmien ja pyhitettyjen Apotolisten ja Synodisten Kanonien ja muiden Yhden, Pyhän, Ortodoksisen, Yhteisen ja Apoteellisen Kirkon kirkollisten sääntöjen varaan ja joka säilyttää laumonien yhdistyneen Pyhimyksen, Apoteellisen ja Patriarkalisen Ekumeenisen Istuimen kanssa, muodostaa yhden kirkollisen ohjon, joka koostuu voimastaan vapaiden maahan ja Arhla piispakunnan Kiroollisokoudsen päätöksistä voidaan jaksaa kirkteen tai useampaan Hiippakuntaan. 2) Piipa, jolla tällä lauvaa on istutnensa Viipurissa, käyttää arvonimeä Viipurin ja koko Suomen Arkkipiispa. Sitä tapauksessa, että hänen istutnensa siirretään toiseen kaupunkiin, tulee Arkkipiispan käyttää arvonimesään tämän kaupungin nimeä lisäyksellä "ja koko Suomen". 3) Millä on tarpeen Piispan vihkiminen tai Piispain synodi kokoonkutsuntien huolehtimisen dogmaattisista ja kanonisista kysymyksistä varten, on Arkkipiispalla, ja milloin häntä ei ole, häntä lähinnä olevalla Piispalla oikeus. Ekumeenisen Patriarkan tietä silmällä, kirkon Virasta, vaikka muista Ekumeenisen Istuimen oikeusalueeseen kuuluvista Metropolittakunnista piispoja täysilukuisen Synodin ohjauksena. Sellainen Synodi on Ekumeeniselle Patriarkalle ja hänen luonaan olevain Metropolittain Synodille vastuuksessa päätöksistään. 4) Arkkipiispan ja Piispojen vaali, vihkiminen ja asetaminen toimittamaan pyhien Kanonien ja Arkkipiisakunnan asetusten mukaan, niiden vahvistamisen kunnollu, milloin on kysymys Piispaista, Arkkipiispalle, milloin on kysymys Arkkipiispasta, — Ekumeeniselle Patriarkalle. 5) Kaikkeksi istutnensa asetus Arkkipiispa ja Piispa pyydyttävät niissä elukansa, elleivät vapaehtoisesti luovua tai kaanonisesti joutua niistä pois. Piispat, jotka Piispain synodi on tuominut, ovat oikeutetut ottamaan Ekumeeniseen Patriarkkaan, joka tuomitsee viime sijassa hänen luonaan olevain Metropolittain Synodin kanssa. 6) Jokaisella Piispolla, hoitaessaan omaa Hiippakuntaansa, on ne oikeudet ja ne velvoitukset, jotka Pyhäät Kanonit ja Kirkon periaattitapa Piispalle arvolle määräävät. 7) Sakramenteissa ja muissa jumalainpalveluksissa pappien ja diakonien tulee mainita omaa

Piispaassa, Piispojen Arkkipiispa ja Arkkipiispan Ekumenista Patriarkkaa, jota hän myös saa Fylin Sakramenttivoiton, ja jonka kautta on olemassa yhteys Kristuksen totuuden suoran oikein käsittelevän ortodoksisen ja kaiken piispanuden kanssa. — Sillityn nämä säännöt järjestyksellään pohjana Arkkipiispalla ja Piispalla on oikeus papistonsa ja maallikkosensa lauseen sita vopasati yhteistyöohjelman jättäisi Suomen Ortodoksisen Kirkon olot, maansa lakien vastimusten mukaan, sillä nimenomaisella ehdolla, ettei mikään mainittu järjestön säännöt osottautu Fylin Ortodoksisen Kirkon opin ja Kannon vastaiseksi, silloin nimen ovat se-
 lietyt Ekumenisessa Patriarkkakunnassa noudatettava ta-
 vassa. Me käskemme isällisesti papistoa ja maallikkosansa, rikään lauseen Kristuksessa, kunnioittamaan Paimen-
 niaan ja Opetajiain ja edemaan heille kuulaisia ja seura-
 mansa heitä kuten johtajaan ja hengellisiä Isäitä, Paavalia
 käskyn mukaan, jotta he voisivat tehdä paimenpalvelustaan
 ilolla eikä huokailulla. Tämä näin päätetty ja ratkaistuna
 vahvistettuna Synodisesti, ja näiden päätösten pysyväksi va-
 kundeksi annetaan tämä Patriarkallinen ja Synodinen Aina-
 kirja, laadittuna ja allekirjoitettuna ja etotuna meidän hel-
 litavannamme olevan Kristuksen Suuren Kirkon Päätöskir-
 jaan, ja toimitetaan samantainen ja muutumaton kappale
 Pyhätyöryhmille Viipurin ja koko Suomen Arkkipiispalle.

Alla patriarkan ja 12 metropolitain nimikirjoitukset.

Seurasavana päivänä vihittiin rovasti Herman Aav piis-
 paksi. Tasaavallan presidentti, jolle lähetyksi palattuaan mat-
 kastaan esitti edunsaansa ehdoksi, hyykösty. Onnoksen kirk-
 kokunnassa noudatettavaksi sillä edellytyksellä, ettei Tomok-
 sen dj kohdassa mainittu piispan vahvistusta voida kielittää
 piispalla, jonka kirkolliskokous on asetukseunkaisesti valin-
 nut ja Tasaavallan presidentti virkaan nimittänyt.

Vuonna 1924 annetulla asetuksella jaettiin kirkkokunta
 kahteen hiippakuntaan, Karjalan hiippakuntaan ja Viipurin
 hiippakuntaan, jolloin samalla lakkautettiin Suomen kreikka-
 luskatolisen kirkkokunnan piispan ja apulaispiispan virat.
 Karjalan hiippakunnan piispaksi nimettiin piispa Herman.

Arkkipiispa Serafimiä ei voita ilman amuuta määrätä Viipurin hiippakunnan piispaksi, koska hän ei osannut suomenkielen taitoa. Arkkipiispa Serafimille olisi annettu tilaisuus saada lykkäys kirkkukunnan suorittamiseksi, mutta hän ei halunnut esempää lykkäystä kuin suorittaa tulkintokaan. Hänet siirrettiin sen vuoksi lakkoastuspalkalle ja hänelle järjestettiin asunto Koozevisan luostarissa, josta hän sittemmin muutti ulkomaille. Karjalan hiippakunnan piispa Herman määrättiin hoitamaan oman virkansa ohella myös Viipurin hiippakunnan piispan virkaa ja valittiin arkkipiispaksi vuonna 1925. Vuonna 1925 kirkkolihallitus siirtyi Viipurista Sortavaltaan, siis kirkkokunnan sen viestintönsä keskuuteen, joka muodosti esenämistön ja oli väestön luonnollinen perusosa.

Olen edellä mieldä laajasti kuvallut Suomen itsenäisyyden alkuvuosien tapahtumia kirkkokunnan piirissä osittain, kuinka suuria ponnistuksia tarvittiin, jotta kirkkokunta sai huolehtia itselleen oikeuden elää omaa, viestintä väestöstä vapautta elämistä. Kuvaillessi esittän myös sitä kansallista itsetuntoa, jonka Karjalan kreikkalaiskatolinen kansa oli säilyttänyt sitä huolimatta, että sen uskontoa viestintä väestönä jätettiin tunteista yrittettiin rotavuosista lähtien käyttää yhtenä keinona venäläistämisyrittämissä. Karjalan kansa kesti nuo raskaat ajat ja kykeni kulkemaan tuon ajan jalkineistään vapauttamaan nälän repivän alaisen, jollain ristiriitaa kirkkokunnan ja arkkipiispa Serafimin välillä vallitsi.

Vuonna 1923 alkoi siis lopullisesti uusi aikakausi Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan elämässä. Silhen asti sen elämä oli enemmän tai vähemmän kiedottu Venäjän kirkon elämään. Kreikkalaiskatolinen usko tuli Suomeen idästä, Suomen kreikkalaiskatoliset kristityt kuuluvat yhdessä Venäjän kirkon kanssa Konstantinopolin patriarkan johdon alle aina puolivälillä XV vuosisata, jolloin Venäjän kirkko sai itsenäisyytensä. Nyt Suomen kreikkalaiskatoliset palasivat takaisin kummiten Konstantinopolin patriarkan yllijohdon alle, saman johdon alle, jonka alaisina heidän esi-isänsä olivat vaelanneet kreikkalaiskatolisen kristillisyyden sarastaesta Karjalassa.

Vuonna 1918 alkaneita kehityksiä kirkkokunnassa jarruttivat huomollisesti ne tapahtumat, joita olen edellä kuvannut. Sitä nopeimmin alkoi kehityä kulkea eteenpäin niiden sijasta.

Suomen uskonnollisia oloja ohjaavassa perustuslaissa, uskonnonvapauslaissa on kreikkalaiskatolinen kirkko rinnan evankeliumiperinteen kanssa. Suomessa tunnustetaan uskonollisena yhdyksuntana erikoisemmin verrattuna muihin uskonkuntiin, jotka täyttävät uskonnonvapauslain niille asettamat edellytykset. Edellä olen maininnut, että kirkkokuntaa koskeva asetus annettiin marraskuun 26 päivänä 1918 ja, että tämä asetus, edellämainitun Tomoksen johdosta osittain muuttuna, annettiin uudelleen tammikuun 14 päivänä 1921. Asetukseen on senkin jälkeen tehty eräitä pienempiä muutoksia. Tämä asetus, sisältää 264 §:ää. Asetuksen mukaan kuuluvat kirkkokuntaan kreikkalaiskatolista uskontoa tunnustavat Suomen kansalaiset sekä sen seurakuntien jäseniksi otetut ulkomaalaiset. Selvyyden vuoksi tulkoon mainitteleksi, että ajanlaskusääntönsä vuoksi kiivaimmat vanhan ajanlaskun kannattajat ja nimeltään kirkkokunnan kehitykselle vievät alukset perustivat oman uskonnollisen yhdyksuntansa, saaden siihen uskonnonvapauslain edellyttämän luvan ja erosivat siten kirkkokunnan jäsenyydestä. Kirkkokunnalla ei ole tämän yhteydessä yhdyksunnan kanssa mitään tekemistä eikä minulla ole tietoa siitä, kuinka paljon siinä on nykyisin jäseniä. — Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan, joka, kuten aiemmin sanoin, on perustettu ortodoksisen kirkon katoilevan opetuksella, kirkon dogmeilla, kanoonien ja sanan kirkollisten sääntöjen varaan, ja silyttää kanoonien yhdessä apostolien ja patriarkkallisen istuimen kanssa sillä tavalla kuin on sanottu ekumenisen patriarkan vuonna 1923 antamassa päätöksessä edellä esitetystä Tomoksessa, — ylin hallitus on maan hallitsijalla ja kirkkokunnan hallinnollisilla elimillä. Nämä elimet ovat piispainkokous ja kirkolliskokous sekä piispat ja varsinaisen toiminepaneeva hallintovirasto kirkkohallitus. Piispainkokouksen tehtävinä on viikkö piispat sekä päättää niissä luotteellaan dogmaattisista ja kanoonista

asioista, jotka sen toimivaltuan alueiden mukaan kuuluvat. Kirkkokunnan yleinen hallinto kuuluu kirkolliskokoukselle. Kirkolliskokous saattaa olla vuosittainen tai ylimääräinen. Vuosittainen, joka viides vuosi kokoumattava kirkolliskokous, vähintään seuraava vuosivuosikauden yleisen hallinnon, jonka kirkollishallitus sitten toimeenpantee, vahvistaa hengellisiä asioita koskevat säännökset, tarkastaa kirkollisissa asioissa käytettävät kirkolliset kirjat ja nautustuskäsitteet, tekee maan hallitukselle esityksiä kirkkokunnalle tarpeelliseksi laeiksi ja asetukseksi, valitsee piispat, eräitä kirkollishallituksen jäseniä, valitsee hoostarien ja kirkkokunnan piirissä toimivien yhdistysten ja seurojen toimintaa, kirkkokunnan varojen hoitoa j.n.c. Kirkolliskokoukseen kuuluu kaikkiaan 32 jäsentä, joista puolet papiston kuuluyta, puolet maallikoita. Kirkolliskokouksen puolekennettuja jäseniä ovat papistosta piispat, joista arkipiispa on kirkolliskokouksen puolekennettävä sekä maallista kirkollishallituksen eihettri. Valitsemalla kirkolliskokoukseen edustajansa. Kirkoksen valitsäännön mukaan valitsee kirkolliskokoukseen papisto 12 edustajaa, hoostarit 2 ja maallikot 16 edustajaa, joilla kaikilla on sellä yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet. Alustokseen kirkolliskokouksessa on maan hallituksella, kirkkokunnan piispoilla, kirkollishallituksella, papistolla, seurakunnilla, luostareilla ja kirkkokunnan piirissä toimivilla uskonnollisyyteillä siltä yhdistyksillä sekä kirkolliskokouksen edustajilla. Ylimääräisessä kirkolliskokouksessa voidaan käsitellä vain asioita, joita varten kirkolliskokous on kokoonkutsuttu tai joita maan hallitus tai kirkollishallitus nimenä käsiteltäväksi esittää. Kirkolliskokous asettaa seuraavaan kirkolliskokousta varten valmistusvalokunnan, joka valmistaa kaikki ne alitteet, joita seuraavassa kirkolliskokouksessa käsitellään. Kirkolliskokouksen edustajien toimikausi kestää ajan vuosittaisesta kirkolliskokouksesta seuraavaan vuosittaiseen kirkolliskokoukseen ja jos välillä pidetään ylimääräisiä kirkolliskokouksia, le ovat sen jätensä. Kirkkokunnan toimeenpantavana hallinnollisena elementinä on kirkollishallitus. Vaikka kirkkokunnassa on nykyin kaksi hiippakuntaa ja kaksi piispa, kirkollishallitus on

yhteinen koko kirkkokunnalle. Siihen kuuluvat itsekoostettuina jäseninä arkkipiispa, joka on puheenjohtaja, toinen piispa, joka on varapuheenjohtaja, maallikoina kuuluva lainopillinen tai teologinen sivistyksen saanut sihteeri sekä kirkolliskokouksen viikoksi kerrallaan valittavat pappi- ja maallikojen varamiehet. Kirkollishallitus on kollegiaalinen virasto, joka ohjautuu läsnä maallikollisessa täysistunneissaan kirkolliseen ja maallikolliseen kirkollista hallitusta koskevat asiat. Piispat, kirkollishallituksen sihteeri ja kirkollishallituksen kansassa palvelevat henkilöt ovat valtion viran ja toimenhaltijana, ja osallistuu valtio maanrakennus- ja menarvionsa puitteissa kirkollishallituksen toiminnan ohjeittain kustannuksella. Kirkollishallitus toimii eräissä tapauksissa myös tuomisistunna, kirkollisena alioikeutena. Jos pappiston jäsen tai maallikollinen kirkollisen, dogmien ja kanoenin vastaisen rikoksen, rikkomatta yleisiä lakeja, voi kirkollisen alioikeus tuomita hänet kirkoissa nugaistuneina. Kirkollisen alioikeuden eräät päätökset alistetaan kirkollisen ylioikeuteen, johon voi myös muista alioikeuden päätöksistä valittaa. Kirkollisen ylioikeuden jäseninä ovat piispat, jotka eivät kuulu alioikeuteen, sekä kirkolliskokouksen valitsema pappi- ja maallikollinen. Piispa on hiippakunnassaan sitaipaitei oikeus tutkia ja tuomita pappiston jäseniä rikkomuksista, joilla on uskonnollisen ja omatunnon asiaa koskeva. Kirkkokunta jakautuu kateen on ollut puhetta, kateen hiippakuntaan. Hiippakunnat jakaantuvat seurakuntiin, joiden alajako käsittää koko maan. Seurakuntien lukumäärä ja sijat vaihtelevat valtiokokousta. Nykyisin kuuluu kirkkokuntaan 29 seurakuntaa, 3 mieheostaria ja mieheostari.

Kirkkokunnan rektyyppiä on kirkkokunnan esimies ja esimies, joka pyhäin maanpuu, dogmien, pyhitettyjen apostolisten ja synodisten kanoenin ja maanien pyhäin ortodoksisen ihmäisen kateen ja apostolisen kirkon kirkollisten säätöjen sekä kirkkokunnassa voimassaolevien säätöjen mukaan pyhäin apostoleilta perityn valtuuksen nojalla johtaa kirkkokuntaa yhdessä toisen piispan ja kirkolliskokouksen kanssa.

Hiippakunnan piispa on hiippakuntaansa kuuluvien seurakuntain ja papiston ylin laitsija sekä velvollinen vahvoaan, että ortodoksisen itämaisen katoilisen ja apotolisen kirkon oppia oikein ja värentämättä esitetään, Kristuksen asettamia pyhiä sakramentteja oikein jätään, jumalainpöydästä ja pyhiä menoja säännöllisesti toimitetaan, kristinopin ope-
 rusta seurakunnissa ja oppilaitoksissa oikein hoidetaan, hyviä tapoja ja siveyttä noudatetaan, kirkon ja seuraita kristillisesti hoidetaan, kirkon ja seurakuntien omaisuutta säännöllisesti hoidetaan, kirkollista ja seurakunnallista hallintoa laimakkaisesti johdetaan ja että papisto elämänsään arvokkaasti ja kristillisesti käyttäytyy sekä tinnollisesti täysinä viheretäivinä. Piispan osasta kirkon hallinnossa, kirkollis-
 kunnassa ja kirkollisluottamuksesta olen edellä jo maininnut. Piispat toimittavat hiippakunnissaan tarkastuksia joka vuosi niin, että viidessä vuodessa kaikki seurakunnat tulevat ker-
 taalleen tarkastetuiksi ja suorittavat lisäksi painemattokojen seurakuntain tarkastuksen mukaan.

Kirkkokunnan papiston kuuluvat kirkkokunnan kaikki papit, diakonit ja lakkarit. Kussakin seurakunnassa on seurakunnan esimies — pappi — sekä lakkari, ja niissä voi lisäksi olla seurakunnan vikiivusta ja laajudesta riippuen muita pappoja, diakoneja ja lakkareita. Seurakunnat huolehtivat papistonsa palkkauksen suorittamisesta vuonna 1929 annetun papiston palkkausasetuksen ja sen perusteella opetusministeriön vahvistettavien seurakuntien palkkausasioiden mukaan. Palkkauksen kuuluu rahapalkan ohella huone-
 tustetta, vapaa määritysruuuan virka-asunto ja maastu-
 dulla erillisiä oikeuksia viikelys- ja luidunmaan sekä lampö.
 Palkkausasetuksessa on määrätty osittomaisen seurakunnan vikiivusta riippuen papistolle maksettavan rahapalkan vä-
 limittämäärät, jöten seurakunnilla on oikeus maksaa papis-
 tölleen erinomaisia. Veroissa on palkkausmaksu tehty ja vahvistettu vähimmäismäärän mukaan ja on kirkkolaiskato-
 lisen papiston palkkaus huomattavasti alhaisempi kuin evan-
 gelikalaisesta papiston palkkaus.

Seurakunnan asioita hoitavat seurakunnankokous, seurakunnanneuvosto, virkatulolautakunta ja hoitamensa kirkkojen osalta kirkonkäsivälittäjät. Asetus tekee kyllä mahdolliseksi seurakunnanvaltuuston olemassaolon, mutta seurakunnanvaltuustot eivät ole pakollisia eikä niitä ole missään seurakunnassa, mikä on seurakuntien hallinnon kannalta katsottuna epäkohta. Seurakunnankokouksen asiana on toimittaa papiston ja seurakunnallisten hoitumusekkoisien, kuten seurakunnanneuvoston jäsenten, vaali, vahvistaa talousarviot, määrätä kirkkoisten maksujen suuruudet, sekä yleensä päättää seurakuntien kaikkimielisistä talousten ja hallinnon kuluista asioista. Seurakunnankokouksen puheenjohtaja on seurakunnan esimies. Seurakunnankokouksen päätöksiä saadaan valittua asioista riippuen kirkollishallitukseen tai lääninhallitukseen, joiden tarkastettavaksi taas on enintään päätökset alistettava. Viimeisenä hallinnollisena tuomioistuimena on Keskellä Hallitus- ja seurakunnanneuvosto on toimintapareina ja valmistava elin. Sen tehtäviin on m.m. kuulla ja hallita seurakunnan omaisuutta ja huolehtia tilinpidosta, huolehtia yleensä seurakunnankokouksen päätösten toimeenpanosta, valmistaa seurakunnankokoukselle esitellyt asiat ja antaa niistä lausuntonsa, pitää laolta kristillisestä siiveydenhoidosta ja uskonnonrakabasta elämästä seurakunnassa j.n.e. Virkatulolautakunta nimensä mukaisesti on elin, joka huolehtii virkatalojen ylläpidon ja hoidon aiheuttamista liian tekemistä asioista. Puhe- ja äänivaltaisia seurakunnankokouksissa ja siten vuosittain seurakunnallisten hoitumusekkoisien, viin ovat vain 24 vuotta täyttäneet Suomen kansalaisuuden omaavat seurakunnan jäsenet. Kytäkseen suorittamaan papistonsa palkat ja muut seurakunnalliset menonsa on seurakunnalla oikeus verottaa jäseniään. Tämä verotus pallet n.s. henkilöraha, joka kumetaan 16 vuotta täyttäneiltä seurakunnan jäseniltä, tapaltuu kunnallistaloudessa asetettujen äyrien pohjalta, jakamalla vuosittain kirkollisella verotusella koottava määrä seurakunnan verovelvollisten suorittettavaksi. Kreikkalaiskatolisten seurakuntien kirkolliset veroyrityt ovat olleet keskimäärin hieman suurempia kuin vastaavissa evan-

evankelis-luterilaisia seurakunnissa. Merkittävin luojenmaksun osalle Karjalan kreikkalaiskatoisten seurakuntien veronmaksajille tuottivat ne kaksi v. 1935 annettua lakia, jotka oikeudenmukaisella tavalla maksivat kysymyksen valtion ja eräiden osakeyhtiöiden, osakuntien y.m. yhteisöjen verotuksesta eräissä tapauksissa kreikkalaiskatoisten seurakuntien hyödyksi. Valtio oli aikaisemmin maksanut maistaan kirkollisveroa vain evankelis-luterilaisille seurakunnille, sielläin, missä kreikkalaiskatoiset olivat enemmistönä tai huomattavana vähemmistönä, ja sellaisetkin yhteisöt, joiden osake-enemmistö oli kreikkalaiskatoisten luokassa, maksavat kirkollisverot evankelis-luterilaisille seurakunnille. Sanottujen lakien mukaan on valtio vuoden 1935 jälkeen suorittanut kreikkalaiskatoisille seurakunnille verouduttavasta siitä verotulojen menetyksestä, jotka kreikkalaiskatoiset seurakunnat joutuvat kärsimään matkustusta valtion veronmaksusta evankelis-luterilaisille seurakunnille. Verohyötyksen vuoksi, jonka Valtioneuvosto viideksi vuodeksi kerrallaan vahvistaa on nykyisin 153.000 markkaa, ja se suoritetaan Valtioneuvoston vahvistaman joon mukaisesti nille seurakunnille, jotka mainitusta verotulojen puuttamisesta kärsivät. Sellaiset osakeyhtiöt, osakunnat y.m.s. yhteiset, joiden osake-enemmistö on kreikkalaiskatoisilla maksavat kirkollisveronsa nille kreikkalaiskatoisille seurakunnille, joiden alueella niiden kotipaikka on.

Seurakunnilla on kirkkoja, rukoushuoneita, hautausmaita, pappiloita ja masomakuntia sekä rahastoja, joiden varat on karjattu metsämyynnin y.m.s. tuotannolla tulolla. Virkatalojen ja rahastojen ylläpitoon kuuluu paitsi kirkollislahjoitukselle, valtiolle s.o. lääninhallitukselle ja opetusministeriölle sekä metsänhoidollisesti metsähallitukselle.

Seurakuntienä kreikkalaiskatoisissa seurakunnissa ei näpistä kirkkoaan vain jumalanpalveluksia ja muita kirkollisia toimintuksia ja seurakuntahallintoon. Niissä on laajassa ja soiaan asti yhä lisääntyvässä mitassa huolehdittu sisäkehityksestä, ylläpidetty kirkollisia pikkokouluksia

kristinoppikouluja, pyhäkouluja, kehitetty kirkkolahjarrastusta, pidetty kirkollisia kansalaisjuhlia y.m. monenlaista valustoitimintaa.

Kirkkokunnan tultua itsenäiseksi heräsi kynnymys kirkkokunnan rahaston perustamisesta. Kirkkokunnalla on runsaasti monenlaisia yhteisiä koko kirkkokunnan hyväksi suorittavia menoja. Jotapaista kirkkokunnassa on pieniä ja keskeisiä seurakuntia, jotka eivät itse pysty yhtenä hoitamaan papistonsa palkkauksesta ilman muualta tulevaa apua. Lisäksi on kirkkokunnalla oma elikekassansa papiston sekä heidän leikkensä ja orpojensa eläkkeitä varten. Kaikkiin tällaisiin menoihin tarvittiin varoja, ja rahasto, jonka tarkoituksena on näiden velvoitusten täyttämisen, perustettiin v. 1923. Rahastoa hoitaa kirkollishallitus ja on rahaston järjestys vahvistettu asetuksella. Tätä rahastoa on kuituttu aluksi varsin raskaalla jäsenyhteisöjen progressiivisella omainsuusverotuksella ja sen jälkeen vuotuisilla jäsenyhteisöihin kohdistavilla uusia veroilla, joista tärkein ja tuottaisin on ollut 25 % vero jäsenyhteisöjen metsämyyntituloista. Tämän rahaston, joka kantaa nimeä Suomen kreikkalaiskatolisen kirkkokunnan yleinen rahasto, vuotuisella tuloilla on voitu kirkolliskokouksen vahvistettavien talousarvioiden rajoissa suorittaa niistä kirkkokunnan yleisluontoisista menoista, joita ei suoriteta valtio. Kirkkokunnan vuotuiset menot, määsälukematta eri seurakuntien ja luostarien menot ovat olleet ennen sotia n. 2,5 milj. mk. josta valtion osuus on ollut suunnilleen puolet, kirkkokunnan suorittaessa ylijäästä rahastosta ois osan puoleksi. Kreikkokunnan talousko kehitys ollut hyvään suuntaan, mutta sodat ja Moskovan rauha mullistivat asiat sinäkin suhteessa täydellisesti.

Huolehtimies siitä, että taunastatsehellista uskonnonopetusta kreikkalaiskatolisille lapsille annetaan niin kansa- kuin oppikouluissa on ollut kirkkokunnassa varsin tärkeä tehtävä. Kansakoulujen järjestysmuotoa koskevia lain säätämisten mukaan voidaan kansakouluissa antaa uskonnonliseen väkemmistöön kuuluville oppilaille heidän oman uskontonsa mukaisia uskonnonopetusta. Kirkollishallitus on huolehtinut siitä, että

uskonopetusta on kansakouluissa annettu. Opetus on kes-
ken mainitun lain mukaisesti järjestetty asunonaisen seura-
kunnan ja kansakoulun johtokunnan kesken tehtävillä sopi-
muksilla. Kirkollisuus on maksanut uskonopettajien
palkkiot, saaden valtiolta osan tähän tarvittavista varoista
avustuksena. Mikäli vähemmistöön kuuluvia oppilaita on jor-
sakia koulussa 20 tai enemmän, kuuluu opetuksen järjestämi-
nen koulun johtokunnalle, joka huolehtii myös opettajan palk-
kauksesta. Sortavalan opettajaseminaarissa ja Saastamon ala-
kansakouluseminaarissa on kummassakin kreikkalaiskatolisen
uskonopettajan virat seminaarien kreikkalaiskatolisia oppi-
lailta varten. Kreikkalaiskatolista uskontoa tunnustavien
kansakoulunopettajien luku Karjalassa on ollut varsin huom-
attava ja järjestetty uskonopetus kansakouluissa pääasiat-
teesti heidän antamanaan sodan edellisinä aikoina hyvin.
Muuttuneet olot ovat tässäkin suhteessa vaikuttaneet paljon.
Oppikouluissa on uskonopetukseen antamasta nimittäin
huolehdittu. Opetusta on antanut paikallisia pappeja tai
muut pätevät henkilöt sekä oppikoulujen kreikkalaiskatolisen
uskonon kiertävät opettajat.

Kirkokunta on huolehtinut jumalanpalvelus- ja oppilait-
ojien toimittamisesta varsin lauantavassa laajuudessa niin
koulujen kuin pappeita valmistavan oppilaitoksen tarpeisiin
kun myös pappeille, laikareille ja seurueille heidän tehtä-
viensä täyttämiseksi. Suomeksiä kirjojen toimitustyö
on aloitettu jo 1890-luvun loppupuolella ja on tätä työtä sen
jälkeen ylläpidetty ja järjestetty erikseen kirkkokunnan lis-
sennytyden aikana. Sitä on huolehtinut 6-henkisen jumalan-
palvelus- ja oppikirjain suomen- ja toimituskomitea, joka
on kirkollisuuden seutuna ja sen valvoman alaisen toi-
miva elin. Mainittakoon, että komitea on toimittanut sotaan
mennessä yli 50 erilaista jumalanpalvelus- ja oppikirjaa,
osaksi Suomen oloihin soveltuvina tai täydellisiä suomen-
kielisiä, mutta myös tseksiläisiä teoksia. Sellaisen kuin ra-
matun suomentamiseen ei ole ryhdytty. Uusien raamatun-
käännösten käytäntöön ottaminen vähistetään kirkollisko-
kouksessa, mutta on kirkollisuutta valvokaisesti määrännyt

vuonna 1038 valmistuneen raamatunkäännöskomitean laati-
man evankelis-katolisissa kirkossa käytännössä olevan ra-
matunkäännöksen käytäntöön otettavaksi kirkkokunnassa.

Venäjän vallan aikana valmistunut Suomessa toimivat
kreikkalaiskatoliset papit yleensä Pietarin tai Amuksen hen-
gelisissä seminaareissa, myös suomalaisia syntyperäiset olivat,
sillä Suomessa ei purjien valmistuslaitos ollut. Venäjän
kirkossa oli myös tapa, että papiksi voitiin määrityksellä ta-
pauksissa vihkiä sellainenkin henkilö, diakoni, laikkari tai
opettaja, joka ei liturgisesti omannut papillista sivistystä.

Eikä juuri viimeksi mainittujen vuoksi on Suomessakin pääsyt
vallalle käsityksiä kreikkalaiskatolisen papiston alhaisesta si-
viisitasosta. Suomen kreikkalaiskatolisessa kirkkokunnassa
ovat olleet sinänsä valtavat. Olen esitykseni alussa jo maini-
nutut kuinka monet venäläismiehet papit jättivät v. 1917
— 1918 seurakuntansa ja siirtyivät Venäjälle. Tästä aiheutui
huolestuttava pappipuutos. Huomionosoitteen tirina ja tulevaisuuden,
oli tärkeätä saada oma pappien valmistuslaitos. Prof.
E. N. Setälän, silloisen opetusministerin ripein toiminnan
laatuista asia järjestettiin ihmisenänsä lyhyessä ajassa vuonna 1918,
jolloin perustettiin ensin valtiokassa, myöhemmin vakinaise-
tettua Sortavalan kreikkalaiskatolinen pappisseminaari, val-
tion ylläpitämä oppilaitos. Tämä oppilaitos on 6-vuotinen ja
pääsyvaatimuksena siihen on keskekkönsä vastaava pohjakou-
lutus. Pappisseminaari on sisäoppilaitos, jossa oppilaat
saavat niin asunon kuin ruuokin. Siinä annetaan oppilaille
pappisestys sekä lisäksi opetusta useissa yleissivistyksen
kentävissä aineissa kuten laboriassa, luonnontieteessä, mate-
matikassa, terveysopissa, saksan- ja ruotsinkielisessä. Pappis-
seminaarissa eivät ole toimineet samalla tavalla kaikki huo-
kat, vaan ennen sotiaakin kaksi luokkaa kerrallaan, 1 ja 4, 2
ja 5, 3 ja 6. Pappisseminaarissa on koko ajan ollut oppilaita
siinä määrin kuin sen kokoonno oppilaitos voi pitää. Oppi-
laiksi hyväksytään 16—20 vuotiaat henkilöt. Pappisseminaari-
nin kurssin hyväksytty suorittaminen tuottaa pätevyyyden pa-
pivirkoon kirkkokunnassa. Koska kirkkokunnan palveluk-
seen jät sen itseänsäkin tullaan muuttamaan sellaisia pappeja.

jotka olivat saaneet aikaisemmin papiksi vihkimyksen ilman vastaavaa tietopuolista, papillista sivistystä, on heidän ollut suoritettava tutkinnot pappisseminaarin tutkintovastuun mukaisesti, voidakseen kirkkokunnan palveluksessa olla. Korkeamman papillisen sivistyksen saamista varten on kirkkokunta stipendillä avustanut siihen lahakkaita olevia pappis-seminaarin törsöin suorittaneita henkilöitä. Niitä on heitä, ylioppilaita, valmistunut Helsingin Yliopistossa filakaudidateiksi sekä hyvällä menestyksellä opiskellut ulkomailta Romaniassa, Kreikassa ja Puolassa silloisista yliopistojen kirkkollis-katolisen teologian tiedekunnissa. Rauhanteon jälkeen on pappis-seminari toiminut Helsingissä.

Oman pappis-seminarin kasvattaja on nykyisin kirkkokunnan palveluksessa jo 67 % kirkkokunnan papista sekä joukko diakoneja ja lakkareita. Lakkariopetusta ei ole voitu järjestää niin säännöllisesti kuin pappien koulutusta. On ollut tyydyttävä asia ajan järjestettävien kursseiden pappis-seminaarissa, jossa lakkarialalle pyrkiville on annettu niin käytännöllistä kuin teoreettistakin opetusta heidän ammattisidassaan kumartaisiin aineisiin sekä tarpeellista opetusta erissä jumalushopeissa aineissa. Lakkareiksi valittaville on vahvistettu erikoiset kelpoisuusvaatimukset oppinäkityteen ja taitoihin. Eräät lahjakkaat lakkarit ovat jatkaneet opin-toujan muun musiikkioptioissa. Tärkeinä osana lakkarin tehtävissä on kuoron johtaminen, kirkkoisamme kun ei käytetä urkuja, harmonioita eikä muuhakaan soittokeinoita, mutta varsinkin laulua. Lakkarin tuntea taidon kehittämiseksi on heille järjestetty kuoropöytäjakusseja. Hänessä oarremmissa seurakunnissa onkin päästy kirkko-kuoron alalla jo varsin huomattaviin tuloksiin.

Päisi seurakuntien papistos on kirkkokunnassa 3 matkapapista, joiden tehtävänä on huolehtia karvaanauttujen seurtojen ja juhlijalan osaan kirkkollis-katolisen viestön välittämistä sekundaarisista tarpeista ynnä pappi virustajatsunlosta ja skällähtystystä varten.

Kirkkollis-katolisten asevelvollisten sielunhoito on rauhalla aikana ollut järjestettynä siten, että puohtustaloissa on

kreikkalaiskatolisen matkasarnaajan virka. Sotien aikana ovat useat kreikkalaiskatoliset pappismiehet sotilaspastoreina toimineet kotonaan kreikkalaiskatolista asemista siviililaitos, minkä ohella joidko pappismiehiä on komennettu antamaan sotavankileirissä siviililaitos sotavankille.

Varsin tärkeä merkitsevä kirkkokunnassamme on sisällissota-aika. Tätä toimitusta on vuodelta 1883 lähtien pitänyt P. Sergein ja Hermanin veljekunta. Tämä veljekunta perustettiin muutamien valvutuneiden pappien toimesta kansallissa merkeissä. Kulkien silloisista vaikeuksista huolimatta ei veljekunnan tärkeä ja laajakantoinen työ päässyt sammumaan ja varmaan on veljekunnan työllä suuri osuus siinä, että Karjalan kreikkalaiskatolinen laitos oli pysynyt painostuksesta luolimatta niin valvutuneena, että osotti olevansa kykenevä itse kirkkokunnastaan huolehtimaan, kun se aika koitti. Suomen itsenäisyyden aikana on veljekunnan toiminta, vapauduttuaan sitä aika ajoittain haittaneesta painostuksesta, laajentunut ja syventynyt. Mainittakoon vain muutamia piirteitä sen ylläpitämistä työstä, on veljekunta toimittanut yhdistämättä 10-30 vuoden ajan ja edelleenkin toimittaa hengellisiä Aamun Koitto-nimistä viikkolehtiä, jonka levikki nykyisin on yli 3000 kpl. Tämä lehti on ainoa kirkkokunnan piirissä säännöllisesti ilmestyvä aikakausjulkaisu. Veljekunta on julkaisut useita kymmeniä hengellisiä kirjoja ja kirjasto, joista useat kansantajuisina on tarkoitettu väestön välttämiseksi. Se on järjestänyt sisällissotajuhlia, kirkollisia laulajuuksia, esitelmätilaisuuksia j.n.e. Pappisneuvoston oppilaille se on järjestänyt matkoja eri seurakunnilla sisällissotaväestön keskuudessa. Erittäin tärkeä merkitys on veljekunnan n.s. tiistaisseurain toiminnalla. Tiistaisseurat ovat veljekunnan alaosastoja, joita on viime vuosina ennen sotia perustettu useita kymmeniä eri seurakunnissa, asutuskunnissa ja kylissä. Tiistaisseuran jäsenet kokoontuvat säännöllisesti, seuran nimen mukaisesti paikallassa tiistaisin jäsenensä kotoihin vuorotellen työllitöihin tai paikallassa ompelutöihin ja saavat tältä työltä tulokset, joko suorana tai myyjäisten ja julkien kautta käytetään hyväntekeväisyystarkoituksiin.

siin ja kirkkojen ja hautausmaiden kunnistamiseen. Tiistai-
 rojen työllöissä on usein ohjelmaa, kuten laulua, lausuntaa,
 esitelmää, musiikkia j.n.e. sekä hartausiltoja. Tiistai-
 toiminta on muuttamassa olotila tästä suuresti laama-
 tunut. Velekkuman omistama kreikkalaiskatolinen kirja-
 kauppa on huolehtinut kaikenlaisen kreikkalaiskatolisen kir-
 jallisuuden, jumalainpalvelusluseiden j.n.e. jakeista, ja sen
 yksinokortista on ollut m.m. suomenoskoinen ja välje-
 kunnan julkaisemien kirjojen ja kreikkalaiskatolisiin jumalan-
 palveluksiin oleellisesti kuuluvien kirkkokynttiläin myynti.

Jotta kaikki kirkkokunnan eläin eri puolet tulisivat mah-
 nituksi, on vielä koskettava luostareita. Niitäkin on kuten
 tunnettu selj. Valamon, Konevitsan ja Petamon mielisuo-
 tarit sekä Liutulan mielisuoari. Niistä kaista maailman tun-
 nettu Valamon luostari on pp. Sergein ja Hermanin perustama
 1100—1200 luulla. Monenlaisien, hyvien ja huonojen, vai-
 heiden jälkeen länen ja idän ristitöiden jäljessä, luostareita
 kehittyi viime vuosisatojen kuluessa uulava laite, yksi Ve-
 näjän kirkon suurimmista luostareista, jossa oli toista tuhatta
 munkkia ja sen lisäksi suuri joukko muita ihmisiä, jotka tek-
 ivät luostarin hyväksi työtä ja saivat silloin tällöin. Luos-
 tarista muodostui myös suuri uskoavien pyhiinvaelluspaikka.
 Ryhtymättä lähemmin kuvailemaan sitä mitä kaikkea Vala-
 mon luostarilla oli huomoin ja mielihyvyyden puolesta tarjot-
 tavana niin sädä asujalle, pyhiinvaeltajalle kuin turistillekin,
 Valamon oli kautta maailman tunnettu, mainitsem, että
 Suomen tullaan itseensä. Valamon luostarin veljestön tuka-
 maksia vähiten muuttamaan satian henkeen. Luostarin elämä
 ei tästä kuitenkaan laamaantunut. Kun sen talous oli järjes-
 tetty terveille pohjalle, sen johtomenkijät ovat olleet kauko-
 aikaisia, taltavia ja valvontaisia miehiä, on luostari kehiti-
 tynyt sinä samassa terveessä hengessä kuin kirkkokuntakin,
 silti missään suhteessa luopumatta niistä perinteistä, jotka
 kreikkalaiskatolisiin luostareihin ovat sili vuosituhannen, luos-
 tarilokosen perustamisesta lähtien olleet muuttumatta vai-
 littevinä. Tästä on ollut ootuksena se monipuolinen ja laaja
 yhteiskunnallinen avustustyö, jota luostari kirkkokunnan it-

tenäisyyden aikana on pääasiassa kirkkokunnan piirissä suorittanut. Maailman vain suuren luterilaisen kirkkokunnan lapselle. Suomen luterilisuuden aikana on luostarin muokkaukseen siirtynyt joukko uskonnollisista Karjalasta muokkaukseen, edustan siten luostarin uutta sukupolvea. Samankaltaisen, mutta vastavasti pienemmässä mittasuhteissa käytyä kehitystä on tapahtunut myös muun muassa Luostarin, Koskisen sekä Kivimäen perustettu Lintulan luostari. Luostarin toimintaa valvovat kirkkokunnan johtoelimet piispat, kirkolliskokous ja kirkollishallitus sekä määrättyinä tasoklassissa, ja hallintonsissa, valit. Kullakin luostarilla on johtajansa ja hänen apunaan kussakin luostarissa johtokunta. Luostarielämän sisäisestä järjestyksestä ja hengelliseivellistä asiasta päättää kaikkien luostarien yhteinen muokkausneuvosto.

Euren kuin siirtyä kosketelemaan kirkkokunnan nykyistä tilaa maailman muutamia tärkeimpiä tapoja kirkkokunnan elämässä sen jälkeen kuin arkkipiispa Herman on tullut tähän kirkkokunnan johtosamaan. Kuten muistetaan, hän löi palasi Karjalan hiippakuntaan, myös Viipurin hiippakunnan piispan virkaan. Tämä virka oli toistakymmentä vuotta avoin. Kun monesta syystä oli tärkeää, että virka olisi täytettävä ja kirkkokunnassa oli tähän korkean aseman sopiva mies, niin piispanen keinon mahdollisten hoitamiseen omava, syvästi valittuun hengen mies, saajavälisen Annantehsaan seurakunnan esimies rovasti Aleksanteri Karpin, vuoden kuluessa kirkolliskokouksessa kokousta saavuttanut henkilö, valittiin v. 1936 pidetty kirkolliskokous hänet yksimielisesti Viipurin hiippakunnan piispaniksi. Saatuun Tusavallan presidentin nimityksen ja alamaailman valvottuun virkaan, hänet mahdollisesti vihittiin syyskuun 1936 Sortavalassa Viipurin hiippakunnan piispaniksi. Tämä tilaisuus oli historiallinen sikäli, että silloin ensi kerran Suomessa toimitettiin kirkolliskokouksen pöytäkirjan viittä. Samassa kokouksessa oli esillä kysymys erikoisen komitean tarpeellisuudesta kirkkokunnalle, jonka tehtävänä olisi kirkkokunnan lausua ja tarkistaminen ja uuden suunnittelu, koska kirkkokun-

taa koskevat lait ja asetukset näyttivät kelpaavan lisäystä ja muutoksia ja olisi hyvin, että tällainen valtakunnan eli olisi aina olemassa tehdykseen ehdotuksia asetuksiksi ja laeiksi sekä voimassaolevien muuttamiseksi aina silloin kuin olohuu-
teet sitä vaativat. Kirkolliskokouksen anomuksesta Valtio-
neuvosto tällaisen komitean asettikin v. 1937. Siinä on edus-
tettuna nyt läsnäolijoina asiantuntijia, valtiotietä kuten
kirkkokuntaakin.

Sen voimakkaana jatkavaan kehitykseen aiheuttaman kirk-
kokunnan hyvän tilan, jonka kirkkokunta oli saavuttanut,
pöytä yhdellä silmäillä talvissa ja sitä seurannut Moskovan
rauha. Rauhanteon johdosta liikes 70 % maan koko kirkko-
laikatoisesta väestöstä, n. 55.000 henkeä, joutui siirtolaisuus-
treen. Sitä menetetttiin Karjalan maakunta Kirkkokunnan kes-
kus, kirkot, rukoushuoneet, viikotilat, huoneet ja siten käyt-
ännöllisesti katsoen koko kirkkokunnan taloudellinen pohja.
Pelastetuksi saatiin vähäisten rahastojen lisäksi tuota
Vielä suurempi ja millin korvaus on ollut henkisten arvojen
muodostama menetty Karjalan oma ilmapää. Väestö joutui
siirtoväen sijaitseksi hajallaan ympäri maan ja kirkko-
kunnan elämä näytti järjettömän yhäskunansa leppävan
sihen. Mutta kirkkokunta ei iskusta lamistunut, vaan alkoi
kohta tullaan kaiken tapahtunutta järjestää elämänsä uuden
olohtien vastinalla tavalla. Ensimmäinen tehtävä oli
järjestää siirtoväen sielunhoito. Siirtoseurakuntien papisto —
siirtoseurakuntien asemaan joutui aluehoitajien johdosta
17 seurakuntaa — oli yleensä jo oma-aloitteisesti asettanut
seurakuntalaitteita pöytä keskuteen ja aloittanut siten
toimintansa. Tehtönsä toiminnan ylläpitäminen hajallaan
olevan siirtoväen keskuudessa vaatii ainomaisia ja pitkäaikin
matkoja ja nämä taas nanaasti varoja. Kevyiksi johtuneilla
seurakunnilla ja kirkkokunnalla ei varoja ollut, vaarantamatta
vielä välittömimpien vetolipauksiensa täyttämismahdolli-
muksista. Oli esittävä varoja muualta ja sellaisia löydettiin.
Suomen Huolto, lahjoitusvarojen turvin toimiva siirtoväen
avustusjärjestö ryhtyi vuoden 1940 helmikuusta kirkkokun-
taa avustamaan myönteisen rahavaroja siirtoväen hengellisen

huollon ylläpitämistä varten. Sen turvin voitiin järjestää olosuhteisiin kaupan tyydyttävä siirtöiden siunhoito. Sen siirtöiden oma siunhoito, joka asetui sellaisille paikkakunnille, jossa oli kirkot ja paikallinen papisto, ei enempää vaikeuksia tuottanut, koska siellä heidän siunhoitostaan huolehti paikallinen papisto ja kirkot ovat olleet avoimia niin omille seurakunnille kuin siirtöillekin. Koko siirtöiden siunhoitosjärjestämisessä on ollut ainoa ongelma se, että siunhoito järjestetään muualla, s. o. siellä, missä ei ole kirkkoja eikä mitään muuta. Tämän puuttuvan rakennuksen on siirtöseurakuntien papisto sijoitettava niin, että se sijaitsevaisuudessaan käsittelee siirtöiden siunhoitosta niin, että siunhoito olisi kaikilla mahdollisimman tasuista, muodostettava kullekin oma toimintapiirinsä ja otettava mukaan myös muiden seurakuntien papisto ja matkapapisto työhön oman tehtävänsä ohella siirtöiden keskuuteen. Siirtöiden sijaintipaikkoja siirtöissäkin muutettiin, mistä aiheutui luonnollisesti häiriitä järjestelyille siunhoitolle. Siihen millä tavalla kukin paikkakunta otetaan yksifyyskoidittain toimintansa järjestäjä ei kirkollinen joko yleensä puuttunut, siitä luonnollisesti syystä, että toimintamahdollisuudet olivat eri paikkakunnilla varsin erilaiset ja niistä riippuen toimintamoodotkin vaihtelivat. Kirkollisuus toimitti siirtöiden keskuudessa oleville papistolle säännöllisesti määrättyjä apurahoja tilitystä vastaan, jota paitsi heidän oli kirkollisluottamukseen kunkaantain liitettyä yleistyköitä toimintakertomukset, niin että papistot ja kirkollisuus olivat aina tarpeellisesti määrässä tietoisia tilanteesta kussakin siunhoitopiirissä ja voivat tarpeen tullen ryhtyä toimenpiteisiin. Papisto on siirtöissä yleensä hyvin alhainen ja vähyttä toimintaa, huolimatta onnosta olosuhteista, pitkästä matkasta y. m. s. vaikeuksista. Jumalappalvelusmonesteja onnistuttu on palkoilla saamaan parhaiten tai huonommin, kuitenkin yleensä tyydyttävästi, yksityisissä kodeissa, kouluissa, kokoushuoneistoissa jopa monella paikkakunnalla ja säännöllisesti evankeliumiluteriläisissä kirkkoissa. Evankeliumiluteriläinen papisto on monessa tapauksessa muutenkin sub-

tantumat ei vain myönteisesti, vaan avulkaasti kirkkotalouskatoisin virkaveljiensä ja heidän työhönsä, vaikka päivästäkin tapaus tapausta. Saman on sanottava paikallisista valtion ja kuntien viranomaisista. Kirkkotalouskoosten siirtoseurakuntien papiston taloudellinen asema oli siirtolaisaikana varsin heikko. Luksuuttamatta kaikillekin siirtolaisiin kuuluville alustettiin omaisuusmenetyksiä jii huomattava osa siirtolaispapiston valite heide kuluja täydellisiä palkkatuloja, jops eritesti seurakunnissa muuttaman kuukauden ajan keuhalla ja keuhalla 1940 ei papisto saanut palkkaa ollenkaan. Tämä aiheutui siitä, että vain muutammat harvat siirtoseurakunnat omistivat aluehuovituksen jälkeen rahavaroja siten määrin, että voivat papistoleen rahapalkan lisäksi maksaa rahakorvausta papiston menettämistä luovutuksista. Sellaiset seurakunnat, jotka olivat aikoinaan tallettaneet rahavaroja luovutetuilla alueilla toiminehin eräisiin säästöpankkeihin ja osuuskassoihin, olivat myös varattomien asemassa, kun niiden rahalaitosten varoja ei voitu tallettajille maksaa, rahalaitosten oltessa selvittelytilassa. Voi käsittää milloin tahansa lähikortissa: seest papistomme jäsenet olivat kun perheellisiä saivat tulla toimeen jops vuoden 1942 loppuun asti kauppangissakin 1.500 mk kuukausipalkalla. Siirtoseurakuntien sisäisiä hallintoa ei voitu monessakaan seurakunnassa sikäntäisesti hoitaa, kun seurakunnan hallintotoimien, seurakunnan neuvostojen y.m.s. jäsenet asuivat rajakäsitä, niin ettei kokouksia voitu pitää. Siirtoseurakuntien hallinnon täytyi määrittää tähän päätöksensä. Siirtoseurakuntien esimiesten työaika on ollut varsin suuri, kun heidän on sieluhoitotyön ja siitä aiheutuvien matkojen lisäksi hoitettava kankilatyö, joka entisestään monikertaistunut. Meoen siirtoseurakunnan arkisto jii suuremmalta tai pienemmältä osaltaan rajan taakse, mikä on ollut omiaan tuottamaan hankaluuksia kansilehtivien johtamisessa.

Eräs vaikeimpia pulmakysymyksiä, jotka rahantousta johtuneet muuttuneet olot toivat kirkkokunnan ratkaistavaksi, oli kysymys uskonopetuksista ja oppikirjoista. Aikaisemmin oli aisten koulujen lukumäärä, jossa kävi kirkko-

laika- ja koulutusta vastavasti verrattain paljon, jopa eräissä seurakunnissa yleensä uskonnollisena enemmistönä. Lisäksi monessa koulussa oli kreikkalaiskatolisia opettajia, mikäli voisi tunnustuksellisen uskonnonopetus voitiin suorittaa vaikeuksista järjestää. Nyt kreikkalaiskatolisia käytännöllisesti katottaen on ainoastaan Suomessa ja Pohjois-Suomessa koulussa. Tästä aiheutuu erittäin merkittävä uskonnonopettajatarve. Tosin lauvattujen alueen kreikkalaiskatoliset opettajat sijoitettiin niin kuin muutenkin huolehdittu alueen opettajat viikoksi Työväen keskeisöihin, mutta se ei riittänyt, erittäinkin kun heitä ei voitu sijoittaa viikoksi ainoastaan, että he olisivat opettajina sellaisissa koulussa, joissa on kreikkalaiskatolisia oppilaita. Tästä syystä, oli paljon kouluja, joissa on 10–20 kreikkalaiskatolista oppilasta, mutta ei yhtään kreikkalaiskatolista opettajaa ja toisaalta monta kreikkalaiskatolista opettajaa toimi koulussa, jossa ei kreikkalaiskatolisia oppilaita ollut ollenkaan. Tunnustuksellista uskonnonopetusta yritettiin siltä huolimatta järjestää mahdollisimman täydellisessä määrässä ja otettiin tällöin opettajiksi pappista ja muita opetustyöhön kykeneväksi katsottuja henkilöitä. Uskonnonopetusta varten kävi kirkollisallisuudelle mahdolliseksi palkata, osittain valtion määrärahojen, osittain lahjoitusvarojen turvin kolme kiertävää kansakoulujen uskonnonopettajaa, jotka lukuvuoden aikana kävivät kirkollisallisuudessa valvottujen suunnitelmien mukaisesti useissa kouluissa ja viittivät sinä aikana, mikä kussakin koulussa viittivät, opettaa sillä lukuvuoden karsin. Tämän järjestelmän kautta voitiin huomattavassa määrässä helpottaa uskonnonopetustilannetta. Silti oli kovin monta koulua, joihin ei tunnustuksellista uskonnonopetusta voitu mitenkään järjestää. Uskonnonopetusta palkkaympärykset eivät olleet kuitenkaan vain sinä oliko opettajia vai ei. Uskonnon-kuten kaikkien muunakin koulunopetuksen kuluun oleellisesti, että on oppikirjat, joiden perusteella opetusta annetaan. Osa aikaisemmin puhuttu suomene- ja toimituskomitean toiminnasta.

jonka tuloksena on ollut, että kaikki tarpeelliset oppikirjat olivat olemassa. Sodan aikana ja rauhanon jälkeen tapahtuneessa evakoinnissa ei kirjoja voinut ottaa mukaan, kun paljot muutakin oli jätettävä. Näiden kirjojen sortavalassa ollut varasto jäi myöskin sinne syistä, jotka eivät olleet kirkkokunnalle ja sen toimienkäsittelylle vialliksi. Uskonnonopetusta oli tänään voimassa ylläpidettävä yleensä ilman oppikirjoja. Jo kuitenkin ymmärtää tästä johtuvat vaikeudet. Oppikirjojen julkaisutoiminta parilla tosin käynnittiin, mutta sen nopeata edistymistä ovat estäneet varojen puute ja monet muut syyt.

Siirtyä lopuksi käsittelemään toimenpiteitä kirkkokunnan olojen vakinnuttamiseksi Moskovan rauhasta jälkeisiä uusia olosuhteita vastavaksi, jota kirkkokunta, kuten edellisessä osassa voidaan havaita, tarvitsi enemmän kuin tuskin mikään muu sen arvoinen julkinen laitos maassa. Alusta alkaen oli kirkkokunnan pitävä selviä, että syntynyt tilanne oli väkivaltaisesti siirtymäkausi uuteen pyrytykseen järjestykseen. Tässä mielessä oli tärkeää pyrkiä siihen, että kirkkokunnalle siirto oli tulisi pysyvästi sijoitettuihin mahdollisimman yhteiselle asutusalueelle, jota sille olisi voitu järjestää pysyväinen, erityisesti oloja mahdollisimman suuressa määrin vastaava seurakunnallinen toiminta. Tämän huomautettiin Karjalan kirkkokunnalle väestön erkoisen tarpeen huomioida myös valdovalla ja niillä, myös kirkollishallituksen tehtyä asiassa esityksiä pika-asutuslakin otettiin silmällä, että siirto olisi mainittu lain mukaan sijoitettuna, oli olettava huomioida m. m. asiantuntijien esitykset. Niiden oli tarkoitusensa sijoittaa kirkkokunnalle väestönsä mahdollisimman yhteiselle alueelle. Vuoden 1940 loppupuolella valmistettiin siirtojen sijoitus suunnitelman mukaan olisi kirkkokunnalle siirto tulit sijoitettuihin alueellaan melko viitenäkselle alueelle, joka viivä kulkee Tomantsin seudulta luoteis-suuntaan Pohjois-Karjalasta ja Itä-Suomen-Karjalasta etelään kautta Pohjanlahden pohjoisrannikolle. Edellä olen kertonut kuinka kirkkokunnan ja seurakuntien talous oli niin järjestyneet, ettei välttämättä ollutkaan ilman muuta omin voimin kirkkokunnan organisoimista uudelleen, eikä käynnyn ollenkaan.

päinää siirtöiden siirtäminen ilman muuta niiden 12 seurakunnan jäseniksi, jotka säilyivät, siitä yksinkertaisesta syystä, etteivät nämä seurakunnat eikä niiden papisto olisi voineet olemaan luodotta uuden seurakuntaliitteen edes välttämättä sielunhoidosta, silloinhan olisivat jäljleet pitäksii ajoksi toimittamatta monet kastamiset, avioliitton vihkimiset ja hautaukset. Jäsenlupajohdusta puhevoimaisiin. Joka näissä seurakunnissa oli riittänyt määrä papistoa tällaiseen suuressi entisestään laajentuvaan tarkoitukseen ja kirkkojakin oli vain 12 koko maassa. Kirkkokunnan päätös, ohjain kohta seiväsi että, että kirkkokunnan jälleentäytymään oli tapahduttava siten, että perustetaan uusia seurakuntia erikseen niille seuduille, jonne kirkkainkirkkosta siirtovalkei luonnattavimmii sijoittuu, rakennetaan niihin kirkkoja, rukouksuonetta ja papiston virka-asuntoja sekä perustetaan omia lautausmaita. Siirtövalkei siirrettiin näin muodostettuihin uusiin seurakuntiin jäseniksi osuimakkajensa mukaan, siirtoseurakunnat samalla lakkautetaan ja siirtoseurakuntien papisto siirretään viran haltijoksi perustettaviin uusiin seurakuntiin. Tällaiseen ohjelmaan toteuttamisaan vasti kuitenkin paljon varoja, joita ei kirkkokunnalla eikä seurakunnillaakaan ollut. Ainoa mahdollisuus ohjelman toteuttamiseen oli siten olemassa vain sinä tapauksessa, että kirkkokunta sekä siihen kuuluvat seurakunnat ja huostarit saisivat korvausta aliohjelmutuksessa määrättämistään omaisuudesta. Kesäkuussa 1940 eduskunnalle annettu hallituksen korvauslakisitys ei sinä suhteessa luvannut hyvää, kun sen mukaan kunnille, seurakunnalle ja huostarille maksettuisiin korvausta vain mikäli niiden säästynyt omaisuus ei riittä velkojen maksuun, jolloin korvausvirallilla luudottaisiin vain osuuomistajien velkojen täydellisestä selvityksestä. Tämän mukaisesti kirkkokunta, sen seurakunnat ja huostarit eivät olisi saaneet korvausta olemassa, luudottamatta siitä, että oli menetetty n. 92 % kaikista omaisuudesta, mikä koko kirkkokunta, sen kaikki seurakunnat ja huostarit olivat ennen Moskovan raahaan omistaneet, ehkäuten tärkeitä, myöhemmin tehdyt laskelmat osoittivat, lähes 398 milj. markkaa. Tämän vuoksi kirkollisallisuus ryhtyi tar-

mökkäisiin pönistettiin korvauskäsitteiden edessä jo eduskunnassa muutoksen aliausauksiksi, selvittäen monia perusteluita ja numerotiedon, kuinka kirkkokunnan on sora-tava taloudellisesti vaikeiden vuosien, jillä korvausta ma-taita ja voitaita toteuttaa uudelleen järjestäytyä. Nämä pönit-tukset tuottivat tuloksen ja eduskunta otti silloisen korvaus-lakia sanomuksen, että kirkkokunnalle sekä siihen kuulaville seurakunnille ja luostareille suoritettavasta korvauksesta sää-detään erikseen. Eduskunta katsoi, ettei yleisen korvauslain pönittäessä olisi voinut kirkkokunnalle tehdä täyttä oikeutta, t. o. määrätä suoritettavaksi korvausta niin paljon, kuin se tarvitsee, erittäinkin, kun näistä tarpeista on saatava täsmäl-liset tiedot, t. s. yksityiskohtainen jälleensuunnitelma sekä laamallisesti selvitykset menestyksistä. Kun korvausta ei tietenkään voitaisi määrätä enemmän kuin on menetetty, kohta korvauslain tultua annetuksi, antoi Valtioneuvosto syyskuun 1940 toimikunnan tehtäväksi kirkkokuntaa koskevan korvauskäsitteiden valmistamisen. Toimikunta tehyään perusteellista työtä sai työtään valmiiksi vuoden loppaan mennessä. Toimikunnan laatiman ehdotuksen mukaan olisi korvausta tulot maksettavaksi kirkkokunnalle 35 milj., seura-kunnille 102 ja luostareille yhteensä 22 milj. eli kaikkiaan 159 milj. markkaa. Seurakunnille maksettavaa korvausta eivät tulisi samana alueena määrättyt siirtoseurakunnat, vaan niiden lakkautettaviksi tulevien seurakuntien sijaan perus-tettavat uudet seurakunnat. Sen jälleensuunnitelman mukaan, joka tulisi korvausvarolla toteutettavaksi, per-ustettaisiin kirkkokuntaan 18 uutta seurakuntaa, rakennet-taisiin 16 kirkkoa, 36 rukoushuonetta, virka-asunnot uusia seurakuntien papistolle, lankittaisiin useita kymmeniä lank-tausmaita ja kullekin uudelle seurakunnalle annettaisiin 2 milj. markan suuraiset perustashotot, joiden tulolla ne vero-tulojen vielä muun vuoden aikana pönittäessä voisivat pal-lata papistonsa ja suorittaa muut menonsa. Mahittaisiin, että kirkkokunta, seurakunnat ja luostarit menettivät Mos-kovan rauhassa toistasataa kirkkoa, saman verran rukoushuo-netta, lukemattoman määrän erilaisia rakennuksia, joukossa

suuria kiviäloja ja maanomaisuutta lihes 14.000 ha, kaikkiaan rahaksi arvioituna, kuten olen maininnut, lihes 390 milj. markkaa. Toimikunnan ehdotus valmistui ja jätettiin opetusministeriön helmikuussa 1941, mikä jälkeen valtionaverto antoi asiassa lakisäilyksen eduskunnalle. Ehtyksen oli muuten samanlainen kuin toimikunnan ehdotus, paitsi että seurakunnille sovellettavan korvauslain määrä oli päätetty 400 milj. markaksi. Se viipyi eduskunnan eri valiokunnassa kesäkuuhun asti, jolloin tuli täysi-istunnoissa varsinaiseen käsittelyyn. Asian toisessa käsittelyssä käytiin kansanedustajajäsenien puheenvuoroja ja tehtiin useita muutosehdotuksia, jissa toisissa ehdotettiin korvausta lisättäväksi, toisissa vähennettäväksi esitetyistä määristä. Valtiovarainvalokunta oli mietinnössään jo vähentänyt hoitorakille suoritettava korvaus määrän 15 milj. markaksi. Valtiovarainvalokunnan ehdotus tuli kuitenkin sellaisenaan hyväksytyksi. Lain sisämuodon tulla toisessa käsittelyssä päätettiin, tehtiin sen kokouksessa käsittelyssä ehdotus lain leppämisestä yli vaalien, mutta ehdotus ei saanut riittävä kannatusta. Lakiesitys menisi siis eduskunnassa laini vain vähäisin muutosin ja Toivo Vilho Presidentti antoi lain, joka oli nimeltään laki kirkkokäsitöille kirkkokunnille sekä siihen kuuluville seurakunnille ja hoitorakille alihiovatuksesta, menettämästä omaisuudesta sovellettavasta korvauksesta, kesäkuun 27 päivänä 1941. Laki jäi tosin paperille, niin kuin myöhemmin tullaan havaitsemaan, kolha muutosten olosuhteiden johdosta, mutta sen säätäminen osoitti selvästi valtionvalian ymmärtämystä kirkkokunnan silloista tavattoman vaikeasta asemasta kohtaan ja viipolöytä pyrkimystä auttaa kirkkokuntaa nousemaan sitä kokihaan raskaan isän seuraajaksi, mikä vuoksi lain säätäminen tulee aina pyymään yhtenä kirkkokuntamme historian merkittävimmistä tapahtumista.

Vuosi 1941 sisälsi monia muita tärkeitä tapahtumia kirkkokunnan seppertuntönsä usin odotta. Edellä on kerrottu kuinka siirtoseurakuntain hallinto oli joutunut sekavaan tilaan. Se ei voinut tietenkään pitemmän päälle tulla kysymykseen ja jo vuoden 1940 kestänyt lähtien oli vireillä kysymys

siirtoseurakuntain hallinnon valtakaisesta järjestämisestä. Opetusministeriö antoi asiaa koskevan asetuksen valmistamisen kirkkokunnan laillisuuden tarkistamista ja uudistamista varten asetulle toimikunnalle ja sen laatiman ehdotuksen mukaisena annettiin marraskuun 29 päivänä 1941 asetus kirkkolaiskatoisista siirtoseurakunnista. Tämän asetuksen päätöksiä on, että siirtoseurakuntain asiasta tulvasta hoitamaan seurakuntain hoitokunnat, joille annettiin seurakunnan kokouksen, seurakunnanpuvoston, virkatalonkunnan ja kirkkosääntötoimikunnan toimivaltu. Hoitokunnan kummit, puheenjohtajana seurakunnansisimies ja seurakunnan joku muu pappi, mikäli seurakunnassa on asetta pappia, sekä kolme kirkollishallituksen määräämiä maallikkojäseniä. Hoitokunnan on siirtoseurakunnan hallitollinen seurakunnan asiasta hoitamaan yleensä soveltuvasti noudatettava kirkkokunnasta voimassaolevia asetuksia, mutta sisältä puheenaoleva asetus tarkoittaa poikkeusluonteisia määräyksiä, jotka koskevat seurakunnan varojen käyttöä, seurakunnan jäsenten verovelvollisuutta, valtionavustuksia, tulo- ja menoarvion vahvistamista, seurakunnan tiloja ja vastuuosuutta ym. Asetus on voimassa vuoden 1951 loppuun, mutta voidaan sitä ennenkin siirtoseurakunnan hoitamisen tämän asetuksen mukaisesti opetusministeriön päätöksellä lakkauttaa joko kokonaan tai osaksi. Kaikki siirtoseurakunnat saivat hoitokuntansa vuoden 1942 alkuun mennessä ja on hoitokuntajärjestelmä osittain käytännössä täysin tarkoitustaan vastaavaksi joutunut ja joustavaksi. Tilain muutos ei ole sekä yleensä siirtoseurakunnan tämän asetuksen mukaisista hallintoa lakkautettu.

Myös itse kirkkokunnan hallinto vuosi erinäisiä valtakaisista poikkeusluonteisia määräyksiä. Kirkkokunnasta annettujen asetuksen mukaan on joka viides vuosi pidettävä varsinainen kirkolliskokous, jonka tehtävänä on m.m. valita seuraavaksi viisivuotiskaudelle kirkollishallituksen pappi- ja maillikkajäsen, kirkollisen yliokouksen valittavat jäsenet sekä kirkkokunnan yleisen rahaston tilintarkastajat, kaikki varsinainen. Edelleen on kirkolliskokouksen vahvistettava seura-

kirkolliskokous pidetään. Viidi asialleeseen päätettiin, että kirkkokunnan yleisen rahaston vuotuisen talousarvion vahvistaa ennen seuraavaa vuosinaisen kirkolliskokouksen pitämistä opetusministeriö.

Alkusemmi on ollut puhetta siitä vaikeasta taloudellisesta asemasta, johon siirtoseurakuntain papisto aiheoivutuksen johdosta joutui. Kun papisto menetti kaikki luontaisotonsa eikä siirtoseurakunnilla ollut olemassa virkatalaista annettua asetukseen edellyttämiä opetusministeriön vahvistamia hintaperusteita, joiden mukaan panttuivat luontaisodot oli papistoille korvattava rahassa, sekä kirkollisliiton jo vuoden 1940 lopussa asissa esilyseisen opetusministeriölle, hankittuaan seurakunnista tarpeellista aineistoa, ja vuonna 1941 antoi opetusministeriö päätöksen siirtoseurakuntain papiston panttuisten luontaisotosten rahoituksen hintaperusteita kolmi vuosikaudeksi 1940—1942. Tässä päätöksessä määrätin kunkin siirtoseurakuntain papiston jäsenen kohtalta, kuinka paljon hänelle oli tuloa rahakorvausta panttuista asunnosta, lämmöstä, alkoraikennuksista sekä viihely- ja laadunmista. Määrityt rahakorvaukset eivät kosineet esim. asunnosta ja lämmöstä niin suurel, että osittomaisen viinan haltija olisi voinut itseään vuokrata niin suuren asunnon kuin virkatalaista annettu asetus edellytti eikä hankkia siihen lompaa, mutta kuitenkin kyllä suuri yleensä korvataksaan papiston jäsenten todelliset vuokra- ja lämmitysmenot. Vuoden 1942 lopussa antoi opetusministeriö hintaperusteita koskevan uuden päätöksen kolmi vuosikaudelta 1943—1945 varten, korottaen kulaiseen kolmi vuosikauden aikana voimassa olleita hintaperusteita noin 30 %:lla. Vasta vuoden 1941 loppupuolella siirtoseurakuntain papistolle kävi siis mahdolliseksi — tosin talouttavasti vuoden 1940 alusta lähtien — saada korvausta panttuista luontaisodustaan. Nämä sinänsä viittämättömät toimenpiteet siirtolaispapiston palkkauksen suhteen eivät kuitenkaan vielä olleet mahdolliseksi sitä, että papisto todellakin palkkansa sai. Alkusemmiin mainittiin jo kuinka useat siirtoseurakunnat tulivat kykenemättömiksi maksamaan papistoensa palkkoja. Tämän kestämättömän ti-

lanteen esittämiseksi kirkollishallitus käätetyi opetusministeriön puoleen kesällä 1940 ja syyskuun alusta 1940 lähtien saivat määrättyä kaikkein valkeimassa asemassa olevat siirto-seurakunnat, valittua ennakkokokouksen laeudista avustusta yhteensä 15.000 markkaa kuukaudessa eli niin paljon, että siitä lähtien kaikki siirto-seurakunnat olivat kykeneviä maksamaan alioikeu papistonsa rohoipalkat. Inoentiaatujen mahokorvau ja edelleenkin uoossa seurakunnassa papiston jäseniltä saamatta ja vasta vuoden 1942 lopussa tämäkin asia selvisi, kun opetusministeriö myönsi yli 400.000 markan suuruisen ylimääräisen valtionavustuksen niiden siirto-seurakuntien papiston jäsenten palkkojen maksuun, jotka olivat vuoden 1940 alusta lähtien jääneet täydellisiä palkkaetujaan vaille.

Ajankohtaiseksi kävi vuoden 1941 lukuessa myös kysymys papiston palkanuksen korottamisesta yleensä kalliin ajan johdosta. Valtio maksoi jo vuonna 1941 viran ja toimen kalliin kalliin kalliista ajasta johtava palkanisuus. Kerooinnialitukseen tehtyä asassa aloitteen, opetusministeriö antoi useimmiten kirkkokuntaan lähesläähtöä, uudistavan toimikunnan tehtäväksi asetsiedotuksen laatimisen asassa. Ehdotuksen tultaa valmiiksi, annettiin marraskuun 29 päivänä 1941 asetus väliaikaisista lisäpalkkioista kreikkalaiskatolisten seurakuntain papistolle. Tämän asetuksen mukaan oli papistolle vuoden 1942 alusta lähtien suoritettava kalliinajan- ja kalliin-palkanisissa samojen perusteiden mukaan kuin valtio suoritti viran ja toimen haltijalleen. Ajan ylä kalliistuttua kävi välttämättömäksi palkkojen uusi uudistaminen vuoden 1943 alusta lähtien. Valtion viran ja toimen haltijain palkkuksesta annettiin uudet list ja asetus, joiden mukaan viran ja toimen haltijain peruspalkkuisia korotettiin kuuttaaltaan 25—30 %:lla. Tammikuun 8 päivänä 1943 annettalla uudella kreikkalaiskatolisten seurakuntain papiston väliaikaisista lisäpalkkioista koskevalla uudella asetuksella kumottiin edellä mainittu vuonna 1941 annettu asetus ja uudet kalliinajan- ja kalliin-palkanisat vahvistettiin olemaan voimassa vuoden 1943 alusta lähtien. Asetuksen edellyttämät lisäpalkkiot merkittiin

vät 72–80 % korotuksia papiston vakinaisista taluspalkoista, ellei prosentuaalisesti suuremmat alemmista ja pienemmät ylemmissä palkkausluokissa. Vuoden 1942 lopussa saatiin sitä paitsi alkaen opetusministeriön päätös, jonka mukaan seurakuntain papisto sai n. s. kolmannesta kuukauden palkin vuodelta 1942 ja valtio suoritti ylimääräisen valtionavustuksen muodossa tällain lisäpalkkion siirtoseurakuntain papiston jäselle, millä seurakunnat eivät itse siihen kyenneet.

Kesäkuun lopulla 1941 uudelleen alkaneen sodan menestyksellinen kulku aiheutti jo sodan ensimmäisinä viikkoina Laatokan Karjalan suurimman osan vapauttamisen vihollisen käistä ja jo syyskuussa oli käytännöllisesti katsoen koko Laatokan Karjala ja Karjalan Kannas suomalaisten käsissä. Se-
lostakseen myöhemmin, missä tilassa kirkkokunnan ja sen jäsenyhteisöjen omisuus saatiin takaisin, on erin paapirteissaan koskettava seurakuntien paluuta varsinaisille alueille. Siirtovien aikana jo syyskuun 1941 palata kotiseudun-
teen, tuli ajankohdiksi siitettiin myös seurakuntien, n. s. papiston ja seurakunnanvirastojen paluu. Kun sotapalvelukseen kutsuttiin huomattava määrä kirkkokunnan papistoa ja siirtovien pääosa joi vielä talveksi 1941–1942 sijauspalkkoilaisina, ei vuonna 1941 vielä voitu toteuttaa papiston siirtoja suuremmissa määrässä. Vain Korpisella ja Sublaman seurakuntain papisto siirtyi syyslokakuussa seurakuntiansa. Talvella ja erittäin keuhkokuussa 1942 kävi tarpeelliseksi papiston siirtyminen seurakuntiansa suuremmissa määrässä. Henkikunnan memessä olivat seurakuntiansa siirtyneet muiden siirtoseurakuntien paitsi Kyyrön, Pukehan, Zerjoen, Uudenkirkon ja Viipurin molempien seurakuntien papisto ja seurakunnanvirastot. Viipurin seurakuntien seurakunnanvirastot ja papisto siirtyi Viipurin kesäkuussa vuonna 1943, neljät mainitut seurakunnan seurakunnanvirastojen ja papiston ollessa vielä toistaiseksi siirtolaisessa. Seurakunnallinen toiminta alkoi vähitellen siirtoseurakuntiansa viera. Vaikokudet olivat alussa erittäin suuret, mikä johtui suuresta osalta siitä häviytyksestä, jonka alaiseksi Moskovan raunissa menetetty alue oli joutunut. Seurakun-

nallisen elämän monipuolisuus ja voima sekä sen kehitys ovat muodotuneet varsin erilaisiksi eri seurakunnissa, koska mahdollisuudet ovat olleet kovin erilaiset. Parhaimmessa asemassa ovat olleet ne seurakunnat, joiden alueella yleensä tai joiden omaisuuden tai laiteisiin kohdistunut hävitys on ollut suhteellisesti hevempää. Suuri merkitys on myös ollut sillä, onko seurakunnan papisto saanut olla omilla työnsätekkeillä, vai onko se joutunut sotapalvelukseen.

Se tlla, johon kirkkokunnan, siirtoseurakuntien ja luostareiden valtakunnan yhteyteen palautettuja alueita oleva omaisuus oli joutunut, oli menetetty. Tuhoa, hävityksiä kaikkialla. Kirkkokunnan omistamat molemmat talot ja Johanneksen kirkko olivat pommituksissa ja tulipaloissa vaurioituneet varsin pahoin. Hympöläin tilat rakennukset olivat olleet tykkitullessa ja niistäkin vahingoittuneet. Sortavalan jäännöistä kirkkokunnan irtaimistosta ei ollut jäljellä mitään. Siirtoseurakunnissa kirkkoja oli 21 kirkossa, 29 rukoushuonetta ja 28 papiston virka-asuntoa ulkorakennuksineen tuhoutuneet. Melkein kaikki irtaimisto oli hävinnyt. Vaurioitunut oli 13 kirkkoa, 35 rukoushuonetta ja 14 papiston virka-asuntoa ulkorakennuksineen sekä käytännöllisesti katsoen kaikki muut seurakunnalliset rakennukset, seurakuntatalot y.m.s., jollaisia oli olemassa erillä seurakunnilla. Luostareiden kirkot, rukoushuoneet ja monsa monet muut rakennukset olivat pommituksissa, tykkitullessa, tulipaloissa tai suorastaan purettuina joko kokonaan hävinneet tai vaurioituneet ja rapioituneet. Hurssemmalla oli kaikkialla hävityksen murettava jälki. Metsät ja viljelymaat, etenkin ensimmäinät, olivat sotien jalossa pahoin kärsineet. Kun siirtovien korvauksyympäryy ei Kerjalan valtakunnan yhteyteen palauttamisen johdosta joutunut uuteen ylläkeeseen, oli valtiollaan tarkistettava korvauksilainsäädäntöä. Vuonna 1940 annettu korvauksilaki kumoettiin ja uusi korvauksilaki annettiin elokuun 13 päivänä 1942. Tällä lailla kumottiin aikatemmin selotette kirkkokunnan ja sen jäsenyhteisöjen korvauksia koskeva, kesäkuun 27 päivästä 1941 annettu laki ja m.m. säädettiin, että uskonnollisille yhdistyksille, seurakunnille ja luostareille suoritettavan kor-

vuoden määrät valvottaa valtionseurasto, hankittuun menestysten määrät asiantuntijien arviointilautakuntien lausunnot. Valtionseurasto ei ole vielä tätä kirjotettaessa antanut päätöksiään enempää kirkkokunnan kuin siihen kuuluvien siirtoerakuntien ja luostareidensa korvauksista. Korvausten maksuista tehtyjen korvausasiain mukaan olivat siirtoerakunnan menetykset nyt mk. 9.293.394.80, siirtoerakuntien menetykset mk. 42.202.640.—, luostareiden menetykset mk. 46.093.947.25 sekä eräiden muiden kirkkokuntaan kuuluvien seurakuntien ja Pötsämon luostarin menetykset mk. 2.841.024.60. Kirkkokunta ja sen jäsenyhdistykset saivat siis korvausta kaikkiaan mk. 120.433.006.05 määrään oman arvionsa mukaan nousevista menetyksistä.

Kun kirkkokunnan oli mitättävä kysymys omistamiensa kiinteistöjen jälleerakennuksesta ja jälleerakennuksen rahoittamisesta sekä siirtoerakunnissa ja luostareissa suoritettavaksi tulevista jälleerakennuksista, noudatettavista periaatteista ja ohjeista nähtiin tarpeellista kirkolliskokouksen kannottoa. Kun maitakin tärkeitä kirkolliskokouksen käsiteltäviä asioita oli kertynyt, kirkollishallitus kutsui ylimääräisen kirkolliskokouksen koolle Kuopiossa kesäkuun 30 päiväksi 1942. Kirkolliskokous piti istantonsa Kuopiossa evankelis-luterilaisen luomokirkkokunnan uudessa seurakuntatilaissa kesäkuun 30 päivän ja heinäkuun 5 päivän 1942 välisenä aikana. Siinä kirkolliskokous teki useita tärkeitä ratkaisuja, josta on erikseen mainittava päätökset niissä asioissa, jotka tässä kirjotuksessa oli varsinaisesti kutsuttu koolle. Kirkkokunnan omasta jälleerakennuksesta kirkolliskokous päätti, että Sortavalan ja Viipurin talot jälleerakennetaan, johon tarkoituksensa otetaan kaikki kiinteistöjä rakennettava kirkkokuntaan 7 milj. markan suuruisen laina. Kirkolliskokous asetti rakennustoimikunnan toteuttamaan kirkkokunnan talojen jälleerakennusta. Kirkkokunnan ja sen jäsenyhdistysten korvausasioissa sekä siirtoerakuntien taloudellisesta tukemisesta kirkolliskokous teki useita periaatteellisen luonteen omaavia anomuksia valtionseurastolle. Siirtoerakuntien jälleerakennuksessa kirkolliskokous päätti nouda-

tettäväksi suunnitelmallisuutta, jossa on otettava huomioon paikallisten tarpeiden ja etujen ohella kirkkokunnan yleiset edut. Jalvenrakennustyöni tässä mielessä valvomaan ohjaamaan ja edistämään kirkolliskokous seitti viidenkäsijälvenrakennustoimikunnan. Kirkollishallituksen tehtäväksi kirkolliskokous jätti laatia seuraavaa kirkolliskokousta varten esitys kirkolliskokouksen veron asettamisesta siirtoenrakennuksen jälvenrakennustyön tuloksiksi sellaisesta seurakunnan kannettavaksi, jotka eivät ole sodissa huomattavampia aineellisia vaihteluita kirjaimet. Kirkolliskokouksessa käsitellyistä muista asioista on mainittava kirkollishallituksen toiminta-kertomukset, erittäinkin laajat ja yksityiskohtaiset kertomukset vuosien 1940 ja 1941 tapahtunutta kirkkokunnan piirissä, matkoiset papiston eläkkeeseen ohjauksista, joista tärkeimmät koskivat papiston eläkkeeseen osakkaiden eläkemaksujen pidättämistä suoran palkasta sekä erikoisen toimikunnan asettamista suunnittelemaan ja toteuttamaan kirkkokunnassa sporlettavan ortodoksisen kristillisyyden kasvatus- ja valistustyön tehostamista sekä kirkkokunnan väestön, erityisesti nuoremman polven ortodoksisen tietoisuuden hylittämistä, syventämistä ja kehittämistä tarkoitavista toimenpiteistä.

Kirkolliskokouksen jälkeiset useat tärkeimmät tapahtumat kirkkokunnan piirissä johtuvat joko kirkolliskokouksen päätösten täsmeyttämisestä tai soveltamisesta ja yleistön näin välillisesti näistä aiheutuvat. Kirkkokunnan Sortavalan talon korjaus oli rajoitetussa määrässä aloitettu jo syyskuun 1941. Kirkolliskokouksen asettama rakennustoimikunta ryhtyi elokuun alusta 1942 lähtien hoitamaan talon ja Joutsenkosken kirkon jatkuvan korjausta, joka lopullisesti päättyi maaliskuussa 1943. Viipurin talon jälvenrakennus aloitettiin elokuun 1 päivänä 1942 ja päättyi maaliskuussa 1943. Sortavalan talon korjaustöiden ollessa vielä loppuvaiheissaan kirkollishallitus siirtyi Sortavalan kirkkokunnan taloon, vuoden 1942—1943 välillä ja aloitti työnsä Sortavalassa tammi-kuun 2 päivänä 1943. Kirkollishallituksen siirtoisuus kesti 2 vuotta 11 kuukautta, josta Kuopiossa lähes 2 vuotta 9 kuukautta. Tässä yhteydessä tullossa mainittakoon, että osa kirkok-

lishallituksen arkistoa, joka oli jäänyt Moskovan rauhan jälkeeseen vihollisen käsiin ja joka luultiin täydellisesti menetetyksi, löytyi erään Hympölän tilan puretun ulkorakennuksen alta, jossa sitä oli käytetty hevosten alustana. Tästä syystä sekä lumen ja sateiden vaikutuksesta oli huomattava osa arkistosta löydettyäessä pilaantunut aivan kelvottomaksi. Sotasaalisviranomaisien myötävaikutuksella kirkollishallitus sai takaisin myös osan yleisen kirjaston kirjoja ja huomattavan määrän suomennos- ja toimituskomitean kirjavarastosta. Nämä olivat säilyneet varsin hyvässä kunnossa.

Siirtoseurakuntien jälleenrakennustyötä ohjaamaan ja valvomaan asetettu jälleenrakennustoimikunta laati yhteisymmärryksessä seurakuntain, hoitokuntien kanssa ja käyttäen apunaan asiantuntijoita syksyn 1942 ja talven 1943 aikana kullekin siirtoseurakunnalle jälleenrakennusohjelmat pääpiirteisine kustannuslaskelmineen ja huomioonottaen eri rakennus- ja korjaustöiden tärkeys- ja aikajärjestyksen. Nämä ohjelmat on tarkoitettu sekä seurakunnille että toimikunnalle ohjeeksi jälleenrakennustyötä toteutettaessa, jota paitsi ne on toimitettu valtioneuvostolle toimikunnan laatiman laajan ja yksityiskohtaisen, siirtoseurakuntien jälleenrakennustyötä ja niiden taloudellista asemaa selvittelevän kirjelmän kanssa, jossa on esitetty erinäisiä toivomuksia ja näkökohtia siirtoseurakuntain korvausasiasta. Vuoden 1942 lopussa myönsi opetusministeriö eduskunnan tarkoitukseen myöntämästä määrärahasta 2 milj. markkaa siirtoseurakuntien kaikkein kiireellisintä jälleenrakennustyötä varten. Tästä määrärahasta pääsi osalliseksi 12 siirtoseurakuntaa.

Rakennusalalla vallitsevat vaikeat olot ovat estäneet siirtoseurakunnissa suoritettavan jälleenrakennustyön edistymistä. Myös varojen puute on estänyt varsinaisen uudelleen rakentamisen vauhtiin pääsyä. Se mitä on tehty, on ollut melkein kokonaan suojakorjauksia ja vähemmän vaurioituneiden rakennusten väliaikaisia korjauksia. Siirtoseurakunnissa nykyisin vallitsevasta rakennustilanteesta voidaan esittää seuraavia tietoja. Korjausten jälkeen käyttökelpoisia ovat läpi vuoden Korpiselän ja Ägläjärven kirkot Korpiselän seu-

rakennassa, Salmin seurakunnan pääkirjikko, Sortavalan tuomiokirkko, Suistamon seurakunnan pääkirjikko, Viipurin tuomiokirkko ja Sorvalin kirkko Viipurissa. Näistä on Sortavalan tuomiokirkko, sekä sisäosat hikonuttamatta, seuran piirtein lopullisessa kunnossa. Tuomiokirkon viikki juhliksista elokuun 1 päivänä 1943 Arkkiepäpä Herman Salmin seurakunnan pääkirjikko on korjattu vain siinä määrin, että jumalainpalveluksen pitäminen siinä on käynyt mahdolliseksi. Suistamon seurakunnan pääkirjikko suoritettiin välttämättömät korjaukset jo syyskuun 1941 ja oli se ensimmäinen käytännöllisesti kunnossa. Sorvalin kirkko palautettiin Karjalassa, Viipurin tuomiokirkko vaurioitui pahoin ja siinä on suojauskorjauksen ohella tehty vaurioiden korjauksia siinä määrin, että osa kirkosta on ollut syyskuun 19 päivänä 1943 käytössä. Vain lämpimänä vuodenaikana lämmityslaitteiden vielä puuttuessa, ovat Käkisalmen seurakunnan pääkirjikko ja Kurkijoen kirkko Tuusulan seurakunnassa. Asumatilan, Kiteän, Manttasaren, Pitkätanun ja Suojärven seurakunnat menettivät kirkkoensa täydellisesti. Asumatilan seurakunnassa on kunnostettu muutamia vilkkaasti vaurioituneita rukoushuoneita, mutta vain Hautavaaran rukoushuone on käyttökelppoinen myös talvisin. Kiteän seurakunta on korjauttanut Kytöjärven ja Syyjärven rukoushuoneet. Pitkätanussa on jumalainpalveluspaikkoja koskeva tilanne kaikkein vaikein, koska siellä on vain Ylänsalon rukoushuone käyttökelppoinen, sekin vain kesäisin. Suojärven seurakunnassa on korjailtu eräitä rukoushuoneita, mutta kun ne eivät voi tyydyttää tarvetta ja Suojärvellä esiintyy suuria puutteita väliaikaisestikin jumalainpalveluspaikosta, rakennuttama seurakunta parhaillaan Varpakylän rukoushuoneita, josta tulee olemaan varsin tarkka jäljennös Varpakylän vanhaista kirkosta. Tämä rakennustyö on ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa tapaus, jollain siirtoseurakunnassa ovat ryhtyneet uudelleen rakentamaan. Mitä papiston virka-asuntoihin tulee, on tähän mennessä vasta siirtoseurakuntain papiston 12 jäsenenä mahdollisuus asua siirtoseurakunnan virka-asunnossa. Vain muutamia harvoja näitä asunottoja ovat vielä lopullisessa kunnossa.

taan. Sen sijaan on 27 papiston jäsenen asuttava toistaiseksi enemmän tai vähemmän puutteellisesti, yleensä pienissä vuok-
 raluokissa ja 6 papiston jäsenelle ovat asianomaiset seur-
 rakunnat järjestäneet tilapäiset asunnokset erillisinä silyne-
 ein seurakuntien omistamien rakennuksissa, somoissa j.a.e.
 Niissä seurakunnissa, joiden papisto on vielä siirtolaisuudessa,
 ei ole mahdollista vertaustasoon jälleensuorituksessa ryhtyä.

Siirtoseurakunnissa sooritettavassa jälleensuorituksessa
 tulee ilmeisesti syntyväksi lähiaikoina tunko, joka loppuu
 vasta seurakuntien saatua korvauksensa. Huomioon otetaan
 lähtöjen ja palikkojen suuren nousun, näyttää ilmeiseltä, että
 siirtoseurakunnat eivät kykene korvaamaan tarvittaessa
 muun enempää kuin marto-osan jälleensuoritusohjelmastaan.
 Tulkaanko löytämään keinoja siirtoseurakuntien täydellisen
 jälleensuoritusohjelman toteuttamiseksi ja mitä ne tulevat
 olemaan, sitä on vaikeasta vielä arvioida. Että kysymyksessä
 on vuosikapsia jopa neljöpöten kesästä alka, ennen kuin so-
 dan jäljet ovat poissa, lienee ilmeistä selvää.

Valamon, Konevitsan ja Lintulan luotarit olivat vielä
 siirtolaisuudessa. Kunkin luotarin varsinaisissa sijoituspaik-
 koissa on tosin jo olemassa munkki- tai nunnaryhmiä, jotka
 siellä suorittavat erilaisia suojus- ja järjestelyitä sekä huol-
 lehtivat maistaloudesta. Mitään suurempaa jälleensuoritusta
 ei haotareissa ole vielä ryhdytty suorittamaan.

Kuvallessani kirkkokunnan oloja viime vuosina olen
 edellä käsitellyt lähinnä taloudellista ja hallinnollista osiota.
 Mitä henkilöihin osiin tulee, on viime-aikaisena kolareina
 lähes neljästä vuodesta ollut suuri työvainan paute. Papistosta
 on suuri osa ollut sotapalveluksessa. Samanlainen tilanne on
 edelleenkin olemassa ja jatkane koko sodan ajan. Koulutus-
 tapaukset ovat niissäkin harvinaiset seurakunnissa toimi-
 van muutenkin harvalukuisen papiston rivejä. Rittään vai-
 keaksi on käynyt varsinkin huolehtiminen kotoisuuksien
 vielä palaamattomien siirtovien sieluhoitosta. Kotirinta-
 malla toimivan papiston työ on muodostunut varsin raskaaksi.
 Siirtolaisuuden vaikutuksina on ollut havaittavissa vanhojen

ortodoksisien tapojen noudattamisen välipitämättömyyttä. Toisaalta on ollut selvästi havaittavissa entistä suurempaa kirkkokunnan assun harrastusta. Ne kokoukset ja havainnot, joita kirkkokuntamme papisto ja monet muut kirkkokuntamme jäsenet ovat saaneet Ra-Karjalasta toinaissaan siellä joko sielunhoitotyössä tai joutuessaan muuten koetetuksi Ra-Karjalassa kirkkolähetystönsä omasta laadusta, vieraan, jossa ortodoksisuus ja sen tavat ovat säilyneet kaikista huolimatta puhtaina ovat olleet omiaan heitä ja heidän välityksellään monia muita innostettamaan työhön ja toimintaan oman uskon ja kirkon hyväksi. Ra-Karjalassa vieräsi ei sainkaan ole, niin kuin vielä kaksi vuotta sitten luultiin, ollut vain vastaanottavana puolesta, vaan päinvastoin, se on antanut paljon paljon edistystä, joka näkyy sillä puolella on valittavasti pyrkinyt jättämään unohtuiksi ja käyttämättä pois.

Vuoden 1942 ylimääräisestä kirkolliskokouksesta puhues-
sen kerron kirkolliskokouksen asettuneen toimikunnan suun-
nittelunsa henkeillä alalla, erityisesti nuorison keskuudessa
suoritettavaa entistä tehostetumpaa työtä, henkeistä jälle-
rakennusta. Toimikunta on usein kokoontunut ja sen tilin-
teistä, aikansaamoksista on ennen muuta mainittava Or-
todoksisen Nuorten Liiton perustaminen, joka tapahtui Sor-
tavalassa maaliskuun 25 päivänä 1942. Kysymys oman nuor-
sioyhteistyksen aikaansaamisesta on ollut vuosi vireillä tiu-
nan pyrkimysten kanssa eri tavoin tehostaa nuorison keskuun-
dessa suoritettavaa, yhä välttämättömimmäksi käyvää työtä.
Ortodoksisen Nuorten Liiton ei ole vielä ehtinyt vieraasta, pa-
joakaan toimintaa ja sodan kestäessä sen työ tuskin tulee ole-
maankaan suuremmissa määrin ulospäin näkyvää. Sitä tär-
keämpää on, että liitto on olemassa ja että se näyttää elä
olosuhteiden pakosta voi käytännössä toimia niin tehokkaasti
kuin mikä olisi toivottavaa, jösi pohjan tulevalle tehokkaalle
toiminnalle maamme kirkollislaillatollisen nuorison keskuun-
dessa. Toinen suuri asia, jonka liityväkseen mainitsenai to-
imikunta on ottanut ohjelmansa, on oman kansaopiston ai-
kaansaminen, sekun vuosia monen ajatuksissa ollut, mutta
alkaneen toteutuksi jättyt asia. Vähäistä odotusta hoidi-

matta, on toimintansa optimistisesti ottanut ratkaisevan akselin ja siirtänyt kansanopistoosan summittolasta toteuttamistieteelle. Tätä kirjoitettaessa lienee kansanopisto osittain toteuttamassa tulevan osakeyhtiön osakemerkintä käynnissä. Sen onnistumisesta ja nooasta muusta, vielä ratkaisematta olevasta seikasta riippuu, milloin oma kansanopisto on todellisuutta.

Käsittelyssäni viime vuosien tapahtumia, olen joutunut painamaan melkein yksittäisiä siirtoseurakuntia ja niiden jäsenistä sekä Moskovan rauhassa menetetyistä ja takaisin saatusta Kurjalasta. Olin väärin unohtaa muut seurakuntamme ja niiden jäsenet. Kaikkilla niillä on ollut omat vaikeutensa kestettävissä. Nohat ovat useimmat pieniä ja vähävaraisia diasporaseurakuntia. Niiden jäsenet ovat kuin pisara meressä uomaan viestien keskusteissa, jonka emakkoluot näyttävät meini palkon olevan voittamattomia. Usea siirtolaisuudessa lienee joutunut tämän siirtolaisuutensa aikana kokemaan. On sitä enemmän kunnioitettavampaa, että pienet seurakuntamme ja niiden jäsenet kokiasta vaikeuksistaan hoidollimatta tekevät hiljaisia ja vaatimatonta, mutta sitä uskollisempaa työtä oman uskon ja kirkon hengessä. Tarkoittamieni seurakuntien elämä vaikuttaa siirtolaisuutensa suuressi. Kirjat olivat täynnä rukouksia nilla palkkakunilla, joissa kreikkalaiskatolista siirtolaisia enemmälti oli. Niiden seurakuntien papisto kuului myös oman raskaan kuormansa huolehdittavassa siirtolaisuudessa. Nyt ovat siirtolaiset palanneet kateheisiin ja diasporaseurakuntien jäsenet tuntevat itsensä taas orvoksi ja yksinäisiksi. Heillä on kuitenkin nyt hellittävänsä kättä muutoin nilla ajella, jolloin heidän ympärillään oli paljon omia uskonvejiä ja -sistaria, eikä yksinäisyyden tunne liene enää niin suuri kuin ennen, jolloin monella heistä ei ollut oltava kättä käyttäytymistä ortodoksisuuden yleisyydestä Kurjalassa.

Kirkkokunnan itenäisyyttä voidaan selvästi jaksaa lokuuessa vaiheeseen. Ensimmäiset viisi vuotta ovat täynnä vaikeuksia ja tärkeitä ratkaisuja. Seuraavat 16 vuotta ovat taustaisen edistymisen ja kehittymisen vuosia. Viimeiset 4 vuotta

ovat jälleen täynnä vaikeuksia. Ne ovat olleet vuosia, jolloin kirkkokunta on joutunut taistelemaan olemassaolostaan. Viimeisen vaihe ei ole vielä syytetty, vaan se jatkuu edelleenkin raskaana. On hyvin mahdollista, että kirkkokunnan eteen tulee vielä muusia uusia, ennen kokemattomiaakin vaikeuksia. Kaikki vaikeudet on kuitenkin voitettava ja ne voitetaan, jos kirkkokunta pysyy uskollisena itselleen ja perinteilleen.

Lokakuussa 1943.

LITURGIAN UUDEN KORJAUSEHDOTUKSEN JOHDOSTA.

Kirjoittanut Pavo Saarikoski.

Kirkkokunnassamme on parhaillaan tekeillä Johannes Krysostomoksen liturgian käännöksen korjaus. Kun tämä on ensimmäinen kirkkomme jumalainpalveluskirja, joka on määrätty kirkolliskokouksen vahvistettavaksi ja joka kirkolliskokouksen sanktion saatuaan tulee varmaan tatkaisevalla tavalla vaikuttamaan myös muiden jumalainpalveluskirjojen tekemisiin, julkaistiin esiselityksen suomennos- ja toimituskomitean kesällä 1942 liturgian korjausehdotuksen ja jätti sen yleisen arvostelun alaiseksi. Toisaalta ei ole osoittautunut heidän mieleksi vain siksi, että siten on saatu uusia korjausehdotuksia ja sitä on tullut arvostella lähempää piirien näkökulmasta, vaan lisäksi liturgiamme rukoukset ja laulut ovat siten vetäneet puoleensa monien sellistenkin huomion, jotka aikaisemmin niitä eivät ole ajatelleet.

Astallisia arvostelija ovat esittäneet toistaiseksi tohtori Satalo ja lehtori Aitinen-Karsikko, joista viimeksimainittu piti laajan liturgian korjausehdotusta koskevan esitelmän viime keväänä Kuopiossa pidetyssä rujoissa valtakokouksessa. Käytännöllisenä suomenkielenopettajana hänellä on esitettävänä useita kielellisiä korjauksia, joista kummit sinänsä löydetään tulevan huomionotteenä. Muutamista sanosta kielellisistä seikoista tohtori Satalo, joka on myös kielimies, näyttää olevan toista mieltä kuin lehtori Aitinen-Karsikko, joten on vaikea nyt ennustaa, mikä lopullisesti tulee hyväksytyksi.

On velkaa sanoa, mikä kolmesta asiantuntemuksesta, suomenkielen, kreikan vai ortodoksisen teologian, on tärkein Johannes Krysostomoksen liturgia suomennettaessa, sillä

tuntun siltä, että kaikki nämä ovat yhtä painavia selkkeitä. Johannes Kryostomonosen liturgia on vain ortodoksisen kirkon laeagen tuote, sen kieli on ortodoksisen uskonkäsityksen kuvastin, ja siksi sitä tuskin voidaan tulkita ollen, ellei tulkitsijalle ole tämän kirkon tunnusta ja henki sevel. Voisimme tässä viitata Leidenin yliopiston kreikkalaisen professorin *Joseph Anagnostis* 'in liturgien suuskannoksesta', joka sekään ei ole saavuttanut kaikissa kohdissa todellista-erottajan hyväksymistä, niin pätevän kielellisen asiantuntijan työtä kuin se onkin. En pyri tällä vähentämään yhtään esitelmöitsijän esitelmänarvoa kiihmiöissä. Lektorit Alstinen-Karsikko itse näyttää esitetytän normaalisen sivistyneen suomalaisen kielitajana tulkinnat. Kun useista kohdista saa sen vaikutelman, ettei esitelmöitsijä ole oivittanut kreikkalaiskatsomuden täyttä tuntemusta, olen katonat tarpeelliseksi kajota A.-K:n esitelmiin erikokoesti sellaisiin puoliin, joissa myös kreikkalaiskatselisen kirkon tulkinnalla on suostottavana eikä vain filologialla.

KERUBIHEISU.

Kerubiheisasta lehtori Alstinen-Karsikko sanoo, että se on käännetty katoliksi. Hän esittää oman käännöksen, jonka löydämme hänen esitelmästään. Ennen yksityiskohtaista Kerubiheisun tekstin käsittelyä tulkoon tässä julkaisutaksi pari vieraskielistä käännöstä, toinen latinalainen, Goerlin tunnetusta Eekholozista ja toinen ruotsalainen, Tykholmän kuniikaalisen konservatorion opettajan, Kirkkoherra Hellerströmian v. 1840 ilmestyneestä liturgis-muuseista teoksesta. Muita vieraskielisiä käännöksiä en ole onnistunut saamaan käsini.

— Qui Cherubin mystice representamus, et vivificant! Trinitati, sanctum Hymnum canimus, omnes seculares depomimus sollicitudines, tanquam regem omnium suscepturi, Angelicis invisibilibus stipatum signibus. Alleluia.

¹⁾ *Notes de la liturgie dans la tradition des liturgies grecques*, Leiden 1899. Vertaa prof. Peter Vanhieseen arvostelua *Journal de Théologie*, Ann. Lit., No. 7-8.

Vi, som mystiskt framställa keruberna och som sjunga trisagiodokymnen till den livgivande treenigheten, vi må lägga bort all jordisk omsorg för att mottaga hela jordens konung, som kommer, ledsagad av oöynliga härskare. —

Vi ommen linna mitta skuittas partitilijit *ei ommen* *veit* *ei ommen* *veit* = kuvaavat ja veisaavat, jotka runoilisuuden edustit ja todennäköisesti muusioidin sovitustensa vaatimuksesta, on käännetty: *nyt me kuvamme... ja laulamme*. Veisuus, joka ei ole sakramentaalinen eikä maassa mielessä tunnusmerkkinen, vaan puhtaasti poeettinen, tällainen vapaa launus on ihvollinen.

Trisagios. Tämän A.-K. kääntää kolminkertaisesti pyhä. »Trisagios»-veisuilla tarkoitetaan jumalpalveluskirjoituksimme Pyhän Kolminaisuuden kunnaksi enkelien laulamia veisuja, jolla on kolme: 1) »Pyhä, pyhä, pyhä on Herrä Sebuot, kaikki maa on täynnä Hänen kunniansa,» 2) »Halleluja, halleluja, halleluja», ja 3) »Pyhä Jumala, pyhä Väkevä, pyhä Kasvaton, armohalt, meitä». Kaikki nämä veisut ovat taivaallisten näkyjen veisuja, jossa serafit, kerubit tai yleensä taivaalliset voimat ylistävät Pyhää Kolminaisuutta. Ensimmäinen on otettu profeetta Jesajan näystä (Jes. 6: 3), toinen löytyy Johannesen iläestyskirjassa, jossa iläestyksen näkijä kumee taivaallisten sunsta kolme kertaa »halleluja, halleluja, halleluja» ja viimeksi mainittu on perimätiedon mukaan kuulut pieni lupot enkelien sunsta, kun ankanen maanjäristyksen aikana kansa oli rukouksessa. Tämä tapahtui Konstantinopolissa patriarkhan Prokloksen aikana, siis Johannes Krysostomoksen jälkeen.

Länsimaissa teologisissa kirjallisuudessa nämä veisut yleisimmin tunnetaan trisagios-nimellä, slaavilaisissa trisagiodokymen. Meillä puuttuu täysin vastaava nimitys, mutta kirkon Pyhän Kolminaisuuden veisu-nimellä, kuten esimerkiksi liturgiassa (Ota vastaan meidän, syntisten sunsta tämä Kolminaisuuden veisu).

A.-K:n esittämä muoto kolminkertaisesti pyhä ei ole ollut tunnetun vuoden 1910 liturgian toimituskomitealle eikä myöskään nykyiselle, mutta sitä ei ole sovitettu hyväksyä, koska

«дорносивый, сопровождаемый или окруженный почетной свитой» (Херув. иже). Sanat *svoi* «*Mylläsi; dōpitos*» «*ἄγγελος*» Tärkeus merkitsee siis: «jota enkelien joukot mukauttaneesti kunniaaverteltona ympäröivät» I. seeravasta. Mutta sama kunniaaverteltona ei ole tässä onnistunut eikä mielestani tarpeellinenkaan.

A. K. lähättä kääntäen kahden «jota mukauttaneesti» *ruusua saavassa kantavat enkelijärjestöt*. Nähtävästi hän tavoittelee tässä klassillisten aikojen triumfia, johon keisaria tai sankaria kannettiin riemustassa, soolalla, niiliskin näyttää meillä tulleen puheparroksi. Tämä on kyllä juhlallista. Mutta eiköän mielikavituksen juoksi sittekin ole liiallinen ja ulkonomaan liturgiassa, veuassa, hiaksi muallisia esikuvia tavoitteleva. Laulettiin kanoerjalaisissa liturgiseshykyssä, jota muovaa enemmän tai vähemmän vapaa mielikavitus, kuten esimerkiksi Muravjevin «Kirjeissä» voidaan tosin löytää tukea tällaisellekin tulkinnalle, mutta vakaat liturgian kääntäjät katselevat Kerubi-veusia toisinsilmiä. Niinpä ylempänä mainitut käännökset, latinalainen ja ruotsalainen, eivät tunne riemustassa kantaamista.

Eikä tällaisen käännöksen puoltajat etsivät tukea Kerubi-veusia edeltävän rukouksen sanoista «Siinä, jota kannetaan kerubi-istuinilla». Mutta kreikkalaisessa tekstissä tässä ei olekaan kyrtetty sama «dorifonisuus» eikä «dorifonisuus vaan *epidromos*» (sanoista *epi* = ila, *ila* ja *oros* = vuuna). Verbi *epidromai* = matkustan = istun vuunassa on todennäköisesti: «Kaartassa tuntematon sana tai ainakin hyvin harvoinen, ja liturgiassa meillä selvää sen merkitys kerubi-istumen käsitteen yhteydessä. Syventyäkämme hetkeksi silmiin. Kerubi-istumella tarkoitetaan Jumalan valtuutusta, jonka alpuolella kuvataan kerubit. Mooses sai Jumalta käskyn tehdä kaksi kullaterubia arnoistumista kooaviksi ja ne seipititvät siivilassa arnoistumens (2 Moos. 25: 17, 29). Vielä selvemmän käsityksen siitä saamme profeta. Hesekielin ihmeellisestä näystä, jossa kuvataan ihmistä, jalopeuria, kotkaa ja härkää muistuttavia siivekkäitä olemia. Nämä olemien symbolisoivat kerubeja, joitten spältten yle hah-

moottui taivaan vahvuuksin peljättävä Iristelli, taar-
tuon ylö mielden päitten yllise. . . Ja taivaan vahvuuksien yllise-
puolella, joka oli näitten päin päällä, eli valtaistuimen muo-
toinen, näköään kuin safirin kives. Ja valtaistuimenmuotoi-
sella istui hahmo, ihmisen näköinen, kolojen kotkeks (Heb.
1: 22, 26).

Yleä on luomoonotettava Paaltarin kohdat 18: 11 ja
20: 2. Kohdassa 18: 11 on suomeksi sanottu: "Ja hän sanoi ke-
rubiin kannattamansa sekä kohdassa 20: 2: ". . . jonka valta-
istuina kerubi kannattavat. Suomalaisen käännöksen ohessa
meillä on erikoinen syy ottaa huomioon, miten LXX käsittelee
näitä kohtia, sillä olemme nämä käännökset suoritettu vielä itse
vanhat testamentin ajan sisällä. Erilaisimainnista kohta
sinä kuluu: *וַיֵּשֶׁב עַל כְּרֻבִים* = ja hän istui kerubi-
istuinella» (käännös: H. nare: sa. syyrakka). Kohta 20: 2 on
käännetty: *וַיֵּשֶׁב עַל כְּרֻבִים* = joka istui kerubi-
istuinella» (käännös: *עָזַרְתָּ נָא עֲרֻבֶיךָ*). Mosarabialaisessa
liturgiassa (kykyinen käännös, jossa sanotaan: *עָזַרְתָּ עֲרֻבֵי*
כְּרֻבִים = joka istui kerubiin yllisepuolella. Mistä käännet-
tävään k. o. sanat missä viivakkeissa tahansa, näyttää joka ta-
pauksessa ilmeisesti, että kerubiin käännös sanat *וַיֵּשֶׁב עַל*
כְּרֻבִים = *וַיֵּשֶׁב עַל כְּרֻבִים* on käsiteltävä istuinella valtaistu-
inella, jonka alapuolella ovat kerubi. Ne voidaan siis käännet-
tää: „joka istui kerubi-istuinella“.

Pätee kerubiin ja sen asemasta emenpyhittäjän lah-
jain liturgiassa laulettavaa «Nyt taivaisten voimat» sekä ru-
kousta «Me rukouksemme Sinua, oi pyhäisä sama *Μεγαλειότης* esiin-
tyy myös Neitsyt Marian tempelintuomisen ilahlan kano-
nissa. Tätä kanoonin veisaa ei ole aikaisemmin suomennettu,
mutta olisi se kai näin käännettävä.

Vuodon karkia ja joiden Herran usunto, Jumalansynty-
tāja Maria,
tuodaan odottamatta illoin Herran huoneeseen.
Hänä uskollisesti saamasi Jumalan enkelin,
ja kaikki vanhurskaat häntä alati ylistävät,
ja tervehtien laudavat hänelle voimallisella äänellä.
Sinä Puhtahin olet meidän kunniamme.

Sinä meidän pelastajamme.
 Olet epäilemättä outo, jos tässä käännettäisiin: Häntä uskollisesti riemuaatossa kantavat Jumalan enkeleit.

Kerubiin on, kuten huullaan, septyniä Konstantinopolin patriarkkia. Jokainen *Skolastikos* (patriarkkana vuosina 565—578). Ei ole uskottavaa, että tämä oppinut piispa, joka muutenkin tavalla on poistunut muutenkin valentunut kirjalliseen elämään, olisi keruutit: Jumalan keuhkilla varustetun kerubien kantama, samalla tavalla kuin hänen aikansa autokraattoria Justinianusta voitavat mahdollisesti kantavat. Kerubiinissa me liikumme tävällisten näkyjen pohjalla, emme maailman. Mikään edellämäisemmistä raamatullisista näyistä ei anna meille oikeutta lohtia esiin kuvaa, jossa enkeleit riemuaatossa kantavat Jumalaa. Ortodoksinen ikvografia esittää Herrä. Seisovin enkelein ympäröimään, estää myös enkeleit, jotka siivillään koskettavat tai varjoavat Jumalan valaistusta, mutta riemuaatossa, jossa enkeleit kantavat voimien Jumalaa, on elle tunteita.

»Enkelein joukot» »Takesis kyllä merkitsee järjestöä, joloi A. K. sen kääntää, mutta yhtähyvin se merkitsee myös luokkaa. Tässä se tarkoitaa arvohuokoa. Dnoykos Aropagiatan nimellä mainitsee tokeessa »Tävällisestä hierarkista, jonka oppi on hyväksytty ortodoksinen kirkon tunnustuskirjoihin, jaetaan runnuttomat voimat kolmeen hierarkiaan ja kukin hierarkia edelleen kolmeen luokkaan eli joukkoon (joukot). Kun *sei dyptokoi* edite = *uus* aarrekeskus on synonyymi *sei dyptokoi* joukot lita, voidaan tätäkin samaa pitää asiallisesti oikein käännettynä. Sitäpaitsi se vastaa myös latinasta käännöstä (egnumbus) ja on lähempänä kuin järjestös ruotsalaista *shitskara* samaa.

»Kaikkien *Kuninkaita*» *rei* *blava* samaa käyttö puhuttuessa persoonallista demosta ei ole aivan harvinaisesti varsinkin nykyisessä katekesevaikuttelussa. *) (Esim. *Blai* *dyptokoi* = kaikki ihmiset, *Blai* *joukot* = kaikki huolevat). Olen sitä

*) Katsavaan on nykyisen Kirkan virallinen kieli, joka samaa puolesta kirkkohallitusta toimittain ja jota oppineet käyttävät.

miellä, että kerubiäisyyden on sanaa käytetty myös perioo-
malisista olemuksista, enkeleistä ja ihmisistä. Tämä tunnun
sitä uskottavammalla, koska kerubiäisyyden sanotaan
«olua yksin, oi Herra, meidän Jumalamme, hallitset taivaallisia
ja maallisia . . . sersefin Herra ja Israelin kuningas». Huo-
mattakoon samalla, että myöskin uudemmissa raamatunso-
moksissa esiintyy alkukiekin Herras. Vertaa esimerkiksi
kohtia A. T. 10: 36 ja Room. 10: 12. «Kaikkien kuningas»,
jota A.-K. suosittelee tiissä, ei mitenkään ole paikallaan.
Mitä tulee kerubiäisyyden uudelleen syöväntämiseen, johon
A.-K. päätyy ehdotuksessaan, niin se voidaan tehdä. Koko-
maan toista on se, miten seurakunnat ja kirkko-koorot saadaan
huopumaan uutisista, klassillisista käytävistä sävellyksistä. En
luule olevan mahdollista, että ne laopuvat niistä, enkä pitäisi
sitä suotavanaakaan.

«KATA PANTA KAI DIA PANTA»

Sitten muutamia ajatuksia skata panta kai dia panta sa-
nojen johdosta. Näiden käännösten alalla näyttää pääseen
vallalle melkoinen vapaus. Sitäviksi on käännetty «o setra
za aor», Primannin suomenkieliosessä käännöksessä on kair-
kista ja kääkkien cestia, nykyisin käytännössä olevassa tele-
tissä skalkien tähden ja kaiken edestä, Lisovskin ruotsinkielis-
essä käännöksessä yksinkertaisesti «for alla». Tämä ruotsalai-
nen kirkkoera kirjottaa ja stereotisoivan nämä sanat skaa-
vinkielisessä muodossa kysyy, että merkitsevätkö ne skalk-
kien puolesta ja kaikesta (for alla och alla). Eräs toinen,
gaisista käännöstenä erotodoksi kirjottaa: «Aman tunnus-
seni sekä Telle että pastori Saholalle siitä, että älysiite käyt-
tää suomalaisempaa käännöstä skalkesta vierasvittioisen
skalkien edestä sijasta. Edelleen hän kuitenkin selittää, että
koko eularistia-ohri tuodaa sovitusuhriin kaiken tähden,
pitäisi käännöksen kuulua skalkien tähden (sovitusuhriin) ja
skalkesta (kiihottuhriin). Nyt kirkon Ahlman-Karrikko suo-
sittlee, että kotta jätettäisiin kokonaan käännättä.

Ouko tämän kohdan tulohemmen niin vaikeata, koska tällainen kirjavyös on mahdollista? Suomenoekomitea on ehdottanut sanat skata panta käännettäväksi aikien ma- ksaan. Tämä ehdotus va roijittu tähän sen luvussa, koska astumassa laamatusuomenoesssa evankeliumin oiti- koissa sama sana (kata) on myös käännetty kirjaimellisesti (esim. Matruksen evankeliumin mukaan). Myönnettävä kuit- teikin on, että ehdotukseemme on kirjallisuuden ja kreikka- laisveittoa. Siinä kuitenkin olemme pyrkineet k.o. kohdan oikeampaan kääntöseen kuin mitä nykyinen on. Pyydän la- kirjallani vielä kiemä karsivallisyttä esittäkseni perustuksia tämän kaitaan tueksi. Pospisuhin kreikkalaisvenäläisen sana- kirjan mukaan *skata* on sama kuin *skata* — *so* sekä *skata*, — joka esitessä — kaikessa. Uudessa testamentissa skata panta esiintyy ainakin Herran, Kolossa- laiskirjeen 3:20:ssä, jossa sanotaan: *Lapset, olkaa vanhemmil- lenne kunnialiset kaikissa.* Meidän omassa Jumalapaalvelus- kirjiosamme, tarkemmin sanoin Papin Keskikirjassa sivulla 214 on käännetty Anna heille sielun sekä ruumiin terveyttä ja Siuna palveluvalle kristikunnalle ole *kaikissa* (kata panta) *orgessa.* Voimme myös vedota amentuiseen liturgian nana- kankieliseen tekstiin, jossa vastaava kohta kuuluu ranskaksi *en toutes choses = kaikissa asioissa, = joka kohdassa =* kaikessa. Vähä voimme viitata aikaisemmin mainittuun krite- koherra Hollenströmin teoksen, jossa k.o. sanat käännetään *si allt och för alla.* Pietarin hengellisen akatemian liturgia- kokoukseen olemme viitanneet jo aikaisemmin.

Nämä sanathan ovat liturgiasta, jota ainutlailla euka- ristiksi eli kiitosuhriksi. Siinä kiitetään Jumalaa jok'ikissä laustusteltävään liittyvässä kohdassa. Vapahtajan ristini- mäläisyyden, kunnian, ylönmenneen, tässäsen moe- misen yhteydessä (kata panta) ja kaikkien maiden tullen eli kaikkia niitä (da panta).

Eukaristian uhri, johon sen identtisyystä Golgatan uhrin kanssa, joka on *toimittu* kaikkien oluitten sekä kuolleitten puolesta, kannetaan luonnollisesti myös kaikkien puolesta.

On kuin luonnollinen vaisto vastata, että juhlallisen asuoran yhteydessä, kirkon ja diakon kohotessa päätimme tasalle pa-pin ristinasettamisessa käsissä, kuulimme sanat kaikkien edestä. Mutta niin ymmärrettävää kuin tämä olisiikin, kirkko-lakinen käsikirja sanoo vain skakken tähden. Tämäkin sa-sonta antaa kyllä mahdollisuudet Golgatan uhriopin loogikk-kaa kytkeä tähän skakkeen edestä. Vakuutukseni kuitenkin on, niin kauan kuin mitään eittämätöntä sitä vas-taan ei esitetä, että uhrin kantamista kaikkien edessä olevien ja kuolleitten puolesta ei ole ihmistä näissä sanoissa. Sen li-turgian tulkitsee vasta myöhemmin improvisoidea sen, jos niin voi sanoa, paljon sama- ja ajatusrikkaammin kuin mitä skata panta kai dia panta on. Se alkaa kohtu lahjojen stanaamisen jälkeen muistelmalla aiassa ennemmankuusi, jatkuen sitten maistamalla kunnallisen Valtiotaren, Jumalansyntyttäjän, kastajan Johanneksen, apostolitt, kaikki pyhäit, koko maail-man, maamme kirkollisen ja maallisen eivollisu: raitaut, jär-siväit, sodassa vaangut, hyväntekeijit ja päättyn vihdoin ni-meltään mainittavaan yksityiseen seurakuntalaiseen. (Ver-taa: Mallinveikin Dogmatikka, sivulla 646).

«Kata panta kai dia panta» on mielestäni hyvin laulella ajatusta, jonka voi ilmaista suomeksi sanalla väin ja kai-kesta. Mutta jos tämä jossain määrin vapaa ehdotus ei saisi kannatusta, niin asia ratkaistaisiin nykyistä onnellisemmin, jos hyväksyttäisiin edes skakessa ja kirkon edestä. Silloin viimeiset sanat jäisivät ennalleen.

KATOLINEN — YHTEINEN — YLEINEN.

Katolikos-sanun tulkitsemisen tekee A.-K. yksipuolisesti sanon, että se on väärin käännetty yhteiseksi. Todellisuudessa on niin, että sitä yleinen, että yhteinen eivät kumpikaan erikseen vastaa täydellisesti katolikos-sanaa siinä mie-lissä, jossa sitä kirkko käyttää. Niitä pitäisi käyttää saman-oluisesti molempia — silloin yhteinen ja yhteinen, mutta käy-ty-

täin vain jompaan kumpaan. Mehan opetamme, että kirkko on katolinen kolmen ominaisuutensa mielessä: 1) se on levinyt tai levää kaikille yllein, 2) se on kaikilla kansoilla ja ihmisiä varten (yhäinen nykyisessä mielessä) ja 3) se on kaikkien aikojen ihmisiä varten (yhäinen laillisessa mielessä). Nämä kaksi viimeksi mainittua ominaisuuksia eivät ole välimuotoa tästä, vaan on se, joka on ollut, pitononkain pöytäkirjoissa, sillä jumi tulla puola, kaikkien ihmisten ja kaikkien aikojen ihmisten yhteyttä, on aina korostettu. Ei suotta kirkon katoisuudesta puhuttaessa vedota aina apostoli Paavalin sanoihin, ettei Kristuksen seurakunnassa ole kreikkalaista eikä juutalaista, ei ympärileikkausta eikä ympärileikkaamattomuutta, ei barbaaria eikä skyyttalaista, ei orjaa, ei vapataa (Kol. 3: 11). Seurakunta on siis kaikkia varten. Tässä mielessä myös muutamia lähetyskirjeitä nimettiin katolisiksi — sellaisiksi, jotka on tarkoitettu kaikille yhteisesti.

A.-k:n kääntö, ettei katolinen merkitse yhtenäistä ja että se on väärin käännetty siksi, on lisäksi verrattava siihen, jos joku väittäisi ettei si *kosmos* *kosmos* ole yleinen kirkolliskokous, vaan maailman kirkolliskokous, sillä johtuun oikeamanikto verbiä *kosmos* = asun ja tästä substantiivi *kosmos* = asuuta maailma ja siitä *kosmos* = maailma kuuluva = maailman. Tällainen väite olisi kuitenkin merkityksetön, sillä yleinen kirkolliskokous on jo vakiintunut suomenkielissä. Samoin yhteinen seurakunta on jo lähes 70 vuotta esiintynyt suomenkielisessä kirjallisuudessa.

On erittäin oleellista johtua siitä, joiden takia erikokoisesti ei kannataisi k.o. koulun muuttamista. Katolisella kirkollaan nykyään ymmärretään nimenomaan roomalaiskatolista kirkkoa. Jos uskonnollisista muuttamisesta kysytään yhteen, pyhäin, *katolisen*, apostoliseen *kirkkoon*, niin nykyisin siitä hyötynyt vain roomalaiskatolinen kirkko eikä sen parempi seurakuntallisen olisi tämä korjauksen ottama huomioon myös muamme *ev. luterilaisen* väestön, joka muutenkin on alitsemattaman kreikkalaiskatolisen kirkon roomalaiskatoliseen kirkon kanssa.

LITURGIOIAN ARKAISTISISTA KOHDISTA.

Murtamia arkaistisia kohtia on Suomeenos- ja toimituskomitean liturgian työselityksessä korjauksineen painettu pehmittä, toisaalta vetytekstiä alle. A. K. näyttää asettuvan näihin ehdotuksiin niiden kielelle kannalle jättäen kuitenkin perusteellamalta oman kantansa. Komitean ehdotukset ovat kieltämättä arkaistisia, mutta eivät mitenkään niin vakavia, ettei ortodoksinen voisi seisoa niiden takana. Sen lisäksi, mitä komitean taholta näistä on sanottu julkaisussa ehdotuksessa, lienee syytä esittää pari tarkoitusta enemmän, joita alkoon unohdettako ehdotuksia arvioitaessa.

1) Ehdotuksessaan on suomeenos- ja toimituskomitea seppänyt kirkkokuntamme normaalia kehitystä ja ensisijallista pyrkimystä tasottamaan sitä epäterveellistä ristiriitaa, mikä jumalpalvelusten ja jumalpalveluskirjojen välillä kirkkokuntassamme vallitsee. Viittaus tälle tälle on annettu meille jo aikooemmin. Pyästä on kälkettä päätös tyytyväisiin näihin ottaant vastaan pappiseuraan rehtorin rovasti N. Valmon julkiseman liturgian käsikirjan, jossa seä sevä, oviä että opetettävien poisjäämisestä kuin myöskin koko katekumenien eklezia on petiillä painettu esoitukseksi, että ne kohdat voidaan jättää pois liturgiasta. Kun nykyisen kehityksen summan on arkkijäsen Herman sinannat oviä kytymässä että mshittusa Valmon käsikirjassa, on suomeenos- ja toimituskomitea omassa ehdotuksessaan katsoont vovvama yhtyi siihen. Se oviäni mielestäni oviäni, se kuvastaa normaalia ja luonnollista liturgian kehitystä. Käivataan vain, että saadaan aikaan sopusointu käytännön ja virallisesti hyväksytyä käsikirjan välillä.

2) Hiettilästä tuntaa vastaan nykyinen liturgian kehitys meillä tuntuu muuttamien mielestä arvelattavalla. Ehdottaa sen joltuvan oletetusta luterilaisen hengon vaikutuksesta jönsävalvuaan pieksen kirkkoonne suuremman tiemillä. Tämä käsitys ei ole kuitenkaan aivan oikea, vaikkakaan emme tahdo kieltää sitä, etteikö suurempi aina vaikuttaisi piesemppäin. Meidän liturgisen kehityksenme suunta (ainä aikoi

luterilaisuudelta kuin tuntuikin puhua yleensä liturgiasta kehityksestä ja suunnasta) on erotannut vielä Suomen ortodoksisen väestön kunnassa Pietarin läippäkunnan. Niitä ja 1880-luvulla rovasti S. Oskarov kirjoittaa atkikielpea Antoonille Pietariin: «Minä pitäisin tarpeellisena, että papille annettaisiin lupa sellaisissa tapauksissa, jolloin he toimittaessaan suomenkielisiä jumalpalveluksia katsovat tarpeelliseksi jättää pois muutamia anakroonisuja, kuten esimerkiksi ekeetia opettettavien edestä ja erittäinkin kohdat: se on viisainta, ollaanme vakasta ja sevä, ovela viisaudella, ottaakamme vaarin... Ei sinikään liene syntiä, jos pappi välttääkseen kiusausta jättää suomenkielisessä jumalpalveluksessa lukematta mainitut kohdat? Use asiassahan meillä jätetään hyvin paljon pois jumalpalveluksesta ja jätetään yksiuomaan siksi, että jumalpalvelus saataisiin lyhemmäksi.»

Tiedetään varsin hyvin, että tällaiset ajatukset eivät ole syytynneet vain Sertaxalassa asuneen kreikkalaiskatoiseen papin mielessä, vaan ne kohtaamme usein myös muualla aito-ortodoksisessa teologiassa kirjallisuudessa. Viitattaamme esimerkiksi Petriin arkkiepiskopaan Filaretin, joka sanoo: «Historiallinen tutkimus selvästi ja epäilemättä osoittaa, että pyhä kirkko on vaikuttanut jumalpalvelusmenoihin aina järjestyksen vapautti: se on hyökisyyt ussia palvelusjärjestyksiä, että ne saivat aikaan hyvää ihmisissä, ja on taas vaihtanut ne toisiin kun on huomannut, että entiset järjestykset eivät ole aivan hyödyllisiä, ja uudet ovat tarpeeseen.»

LITURGIAN OSIEN LAUSUMINEN KREIKKAKSII

Muutamia vaikeammia käsiteltäviä ja arkaistiet kohdat sekä eräät liturgiamme tärkeimmät rukoukset esitelöittäjiä ehdottaa jätettäväksi käännettä, siis kreikkankielellä lausuttaviksi skruuttamman Suomen ortodoksisen kirkon yhteyttä siihen kioleen, joka on ollut pakanuista kääntyneen kria-

¹⁾ Oskovkän No 1, siv. 15.

²⁾ Иероуриски ошора ишоруртаниа и ишоронтия рпе-векос реписк. Сиву V. Тегурис, 1864.

Ulkunnan ensimmäisenä kielenä. Tämä sinänsä roomalaiska-
toliisuteen vivahtava ajatus voitaisiin vaieta sivuuttaa, ellei
ehdotus menisi niin pitkälle, että se koskee myös episkopaali-
(Pyhän Hengen rukouksissa p. laulujen suunnan) edellä
sekä itse liturgian sakramentaalisia sanoja.

Ehdotustaan A.-K. perustelee sillä, että määrättyjen koh-
teiden tarkka kääntäminen on vaikeasta. Täällä on huomattava,
että samat vaikeudet luonnollisesti esiintyvät myös Py-
hästä raamattua käännettäessä. Jos suomenkieli ei voi tarjota
täsmällisiä vastineita, niin sama on asialla myös kaikkein
muitkin kielin saaden, jolle Raamattu ja liturgia on kää-
nnetty. Katson olevan paikallaan palauttaa tässä mielessä, mitä
pitäviä auktoriteetti, Pietariin hengellisen akatemian professori
Bokator kirjoitti aikoinaan yleensä liturgian käännöksistä ja
erikoisesti käännöstyöstä suomenkielelle. Hän sanoo: „Vanhat
käännökset ovat vain alkuperäisten ilmaisujen vastineita,
jotka eivät sinänsä mitään uutta (käsitteell.) sanoa ei-
väkään mitenkään kirjallisuuden käännöksissä. — Voidaan väit-
tää, että jumalpalveluskirjojen tulee luoda jumaluspöytä-
kirjojen kielellä, tulla määrättyillä tavalla lausuttua käännök-
sistä maku. Tämän väitteen torjuminen ei tuota vaikeuksia.
Nyt on liian myöhäistä. Suomenkieli ei ole enää pelissä, muo-
vannut vahva, se ei ole enää suljettu. — On liian myöhäistä
rittää tehdä suomalaisista ortodoksisista kirkkoina. Sehen
ei omistunut kirkkoina edes meidän suvillaisiin saaden.
Ei esim. samonta suomenkielellä. Toinen syytä
että käännös on, mikä on onnistunut teologisesti täydelliseen
ja kristologian historian erinomaisesti tunneksen kirkkoina
sanoilla.

Ulkunnan laulojen ortodoksisen piirien olevan samaa mieltä
kansain, että ortodoksisessa kirkossa, joka aina varhaisin-
man kristinuskon ajalta lähtien pitää privilegiaan vaatia ju-
malpalvelusta kansain maassa kansain kielellä, tämä uusi
ehdotus teekin saa ensiseen myötuntoa edes alkoi. Vetoa-
minen sellaisiin poikkeuksiin kuten ston despotia ja sakotus
sanoihin, jotka piispan toimittamissa jumalpalveluksissa
meillä kutsutaan kreikkaksi, teekin on paikallaan. Sitä paitsi

neihin eivät ole kirkkollisella siilyttäneet kirkkoluista muotoon. Romanissa olen laullut ne laulettavan romanttisesti.

MUUTAMIA LYHEMPIÄ HUOMAUTUKSIA.

A.-K. esittää mielipiteensä, että proskomidin rukouksessa, jossa mainitaan profetioita, pitäisi olla Davidin. Esin pojana eikä Davidin ja Issain. Tätä mieltä on, jonka mukaan toisartikkeli olisi vaihdettu kai-konjunktioon, ei näytä olevan riittävä peruste. Toim. Issai, Davidin isä ei ole profetta sanoin kuin moniaistakaan, joka mainitaan Daavidin yhteydessä, eivät ole profetioita. Eitä nämä henkilöt sekä Issai että kolme muuta, esiintyvät nimien profettojen kanssa, joku näitä, että heidän nimensä niin läheisesti liittyvät mainittujen profettojen nimiin.

Samassa yhteydessä A.-K. suosittelee Jesse-nimitystä Issain asemasta. Jesse on tullut Lutherin ajatusta historialliseen uskonnolliseen kirjallisuuteen. Mitä syytä on suositella tätä kirkkomme liturgiassa, — varsinkin kun sekä nykyisessä raamatunkäännöksessä että koulujen oppikirjoissa meillä käytetään Jesse-nimitystä?

Hyvä tilaa. Kun tiedämme, kuinka usein ensimmäisenä vuositoina väinot, harhaopit ja muu jumalattomuus synnyttävät häiriötä kristillisessä seurakunnassa, niin ei ole vaikea ymmärtää, mitä suuressa eteenässä rukouksella pyhille seurakunnille. Ei sinä rukouksella vakaavuutta eikä pysyvyyttä, vaan välttämättä kokonasta jumalattomuuden aiheuttamia häiriöitä häiritä, t. s. rukouksella seurakunnalle hyvää (sain)tilaa. Jaakobin liturgiassa on kohta, jossa sanotaan: *sei 'neng äppig; sei röra ölä; sei röra ölä; sei röra ölä.* Tätä ei voidane kääntää otoko maailman onnea ja pysyvyyttä, sillä tällainen rukous olisi turkoitakseton, koska Jumalan saman maahan maailma on tuonittu kerran katoamaan, vaan täytynee se kääntää koko maailman rauhaa ja hyvää järjestyä (hyvää tilaa). (Huomattakoon lisäksi, että sama alkuperää oleva, tässä tapauksessa latinaisesta haarausta periytyvä statistikka merkitsee tähtöä.)

«Seivokamme ylväistä. A-K:n ehdotus seivokasimme kunnosti tuo suttamattomasti mieleen luokkahuoneen, jossa opettaja kehottaa lapsia seisomaan tai istumaan kauniisti. Krysostomos itse kirjoittaa näiden sanojen johdosta: «Seivokamme oikein ja hyvin [good orderi sedit] ei ole määrityt tarpeetonasti ja suota, vaan jotta me mauntaisimme paremmiksi maailmiin kiitetyt ajatuksemme ja karitteen paaltamme elämänohjeen aikuttaman herpaantumisen totuussimme asettamaan siekumme oikeaan asemaan Jumalan edessä (Hom. 4, *σὺν ἐσθροδότηρι*).» Sikäles samalla siis tässä tulee olla enemmän eettillinen kuin esteettinen merkitys. Jos ehdotettu ylväistä tuntuu liian ylväältä, niin siinä tapauksessa pitäisi hyväksyä joko shyvins tai soikeita, joita sanoja on Raamatussakin käytetty.

«*ἄντων ἄνι ἰστων*.» Pariskin kohdassa A-K huomauttaa, että niin myös kaikkias ei vastaa täydellisesti alkukielen sanoja ja ehdottaa ne lausuttavaksi kreikkaksi. Kun toisena näistä samaa merkitystä ja samassa sijassa olevista sanista on monikon maskuliinissa ja toinen monikon feminiinissa ja kun suomenkieli ei tunne eri sukua, niin on todella vaikea niitä muulla tavalla kääntää. Ei kai voida tulla kysymykseen: «Nin myös kaikkia, sekä miehiä että naisia?»

Jakobin liturgiassa ja toisissa Krysostomoksen liturgian kreikkalaisissa käsikirjoituksissa on rukouksen alustimiksi selkiä maista, Herraa jälkeä sanat *σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι* ja *ἁγίῳ πνεύματι*, Herraa jälkeä sanat *σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι* ja *ἁγίῳ πνεύματι* = sekä niitä, joita itsekin mielellään ajattelen ja laulan. Nämä lauseet olivat aikoinaan kunnianvoittoja ja tulkittevat ne erinomaisesti kaikkien puolesta kamettavaa vertotonta uuria. Niitä ei ole suavitteissa käsikirjassa. Senat voitaisiin kyllä ottaa suomalaisen käsikirjan, mutta on pelättäväksi, että erinäköinen unuttama ne tulevat jäämään siihen kuolleeksi kohdaksi.

«*Ἅγιοι ἁγίοι*.» A-K ehdottaa tässä muotoa pyhä pyhälle, «*ἅγιοι ἅγιοι*» = *ἁγίοι ἁγίοι* = sancti sancti (kaikki monikossa) tarkoittavat pyhiä ihjoja sekä Kristuksen runniin että veren muodossa. Tämä erittäin selvästi käy ihmä diakonin sanosta, jolla hän pyytää liturgia-

toimittavana pappis-sinäänien lahjat. Hän sanoo «Sinua, isä, pyhä leipä: (to *ἄσος ἄστος*). Sinua, isä, pyhä kalkki, (to *ἄσος ἄστος*) Sinua, isä, molemmat pyhät, (ἄστος *ἄστος*). Tämä on täydellisesti sopuunsa sen tavan kanssa, jota Kristus käytti jakaessaan opetuslapilleen pyhät lahjat kummassakin muodossa, ruumiinsa ja verensä, ja jota tapaa kirkkomme nytkin uudistaa. Kuten tunnetaan, roomalaiskatolinen kirkko antaa ehtoollista maallikolle vain leivän muodossa. Mielestäni on tärkeätä, että me säilyttämme tässä monikkomodon.

Sanan «kajata» lisääminen pyhästä sanan jälkeen, jota A. K. myös suosittelee, tuntuu varsinkin Karjalan kreikkalaiskatolisen väestön kannalta tarpeellomalta, koska heidän keskuudessaan pyhä on vaikuttanut merkittävään pyhä lahjoja. He puhuvat yleisesti «pyhällä käymisestä» (Herran ehtoollisella käymisestä). Heidän ajatuksensa näitä sanoja kuulkaasaan eivät kaitaudu pyhän ihmisen A. K:n mielisessä miehestä. To koelehtaus sanan silyttämistä liturgisessa katsotaan voitavan perustella sillä, että Länsi-Suomen ruokolevitetä sitä käyttävät, niin sitä suuremmalla syyllä tenee annettava olohtensa karjalaisille omille kirkkoille. Muutenkin tällaisia lisäyksiä näissä yhteyksissä tulee mitä varovaisemmin suhtautua.

«Valkoisena laulu». Ambonitabassissa ruokoksesta esiintyvät sanat valteksen lailla. A. K. epäilee tämän kohdan monikkomotoa. Kun sillä on oma selityksensä, jota laajuntensa tällä en ryhdy tässä antamaan, ei monikkoa olisi muurettava yksiköksi. Tokoon näin tuki, että kokonaisuus, johon nämä sanat kuuluvat, on Raamatusta (Jk. I. 17) ja että suomalaisessakin raamatunkäännöksessä esiintyy monikko.

«Häiri ja järjeksi». Nämä sanat esitelmittäjiä ehdottaa kokonaan poistettaviksi liturgian tekstistä, vulgarismitä ja suosittelee käytettäväksi niiden asemasta «tuoheja ja pahaa herkeä». Tämä ehdotus ei ole uusi muonemotomien historiassa. Mutta koska jokaisella näistä sanoista on oma vastineensa raamatullisissa alkuperäisissä, ei niiden poistaminen voi tulla kysymykseen. Niiden käyttöä ei kuitenkaan voida välttää juma-

lampaalveksessa, koska ne usein esiintyvät Raamatun sivuilla, ja Raamatun laetaan kirkossa. Pahaantajuus ihmisen kylä tuonelan ja pahan hengenkin osaa tehdä vulgääriksi.

»Käskumusi eli opettama» sanojen käyttö näyttää lähes 60 vuoden ajan, minkä suomennos- ja toimintakomitea on työskennellyt, olleen milloin yhden milloin toisen vaatimuksen alainen. Viimeksi v. 1938 Järjestyksensä valmisteluissa painoon muutamit seurakuntien pupit vaativat opetettavien käyttämistä, koska tekstekumeit vietasperänsä on valkea lupua ja aiheuttaa väliä ja naurunherättäviä ajatuksia. Nyt A. K. esittää pöytäkirjassa ehdotuksen. Mideettai suomenkieli ei ole liian sanarkas, jotta olisi syytä pyrkiä rajoittamaan sanojen vaihtoehtoja käyttöä. »Opetettavat sanalla on myös sikäi syvät juuret kirkollisessa kielellämme, että se jatkavasti tulee vaatimaan oikeuksiaan.

»Elänsitekevä» sanan johdosta lopuksi tulokoon sanotuksi, että A. K:n soituttami selkeittävä ei mitenkään vastaa sitä, sana selvaasitekevä on Raamatun ja kristinuskon perusajanoja. Sen kohtaamme lukuisesti myös suomalaisessa Uuden testamentin käännoksessä. Ihminenkin voi määrättyä tavalla elävöittää toista ihmistä, mutta Jumalan Henki on elävöittävä myös teidän kuolevaiset ruumiinne, sanotaan Raamatussa (Room. 8: 11).

Suomenkieltä koskevat kysymykset sivutaan. Tulokoon kuitenkin sen verran sanotuksi, että eräissä kohdissa suomenkielen käyttöön nähden estelemöittäjä tuntuu olevan liian radikaalinen. Hän esimerkiksi ehdottaa, että adessiivin käyttöä luovuttaisiin silloin kun on puhe psykologilista asioista (esim. Jumalan pelossa pro Jumalan pelvolla, hartain mielin pro hartaudella j. n. c.) »Suomenkielen kehitys on — sanoo hän — niin jyrkkä ja varmasti menemässä määrättyyn suuntaan, nimittäin että adessiivin käytössä tällaisissa tapauksissa hoivataan.» Samalla hän myöntää tällaisia mutoja esiintyvän vielä runsaasti edä uudessa rammankäsitöksessä, että varsinkin Aleksis Kivellä. Kysymys siis on oikeakielisyydestä, jonka vaatimusten viimeaikaisinakaan kirkollinen kieli maassamme ei ole vielä kokonaan täpännyt. Päinvastoin näem-

me viimeisessä Raamatun suomennokeessa suosittavan niin tyylissä kuin myös kielopuolekin vanhoja mutoja. On kehittymässä, kuten Raamatun suomennokesta nykyäänkin, suomalainen raamattu- ja kirjallisuus. Oisiko kreikkalaiskatolisen kirkon käytettävä toista kieltä? Samanlaisista modernismin vaatimuksista suomenno- ja toimituskomitea päätti muutamia vuosia sitten muuttaa julkaisuissaan *kyros*-sanan *kyros*-sanaksi. Ylitys oli sitten suuri, kun uusi raamatun käännös ilmestyi ja näimme siellä *kyros*-sanan väljällä käytetyinä. Vaikka vääntämät liturgian kieli kirjaa korjauksia, ei silti olisi syytä seurata kaikkein uusimpia vääntäjiä.

Kaikkista ylläesitetystä reuna huomautuksista huolimatta lehtori Ahtinen-Karsikon esitelmä on avannut tien yleiselle keskustelulle liturgian korjausaloituksesta, ja siitä olen kiitollinen läheille. Oisi toivottavaa, että keskustelu jatkuisi ja että asia arvoiteltaisiin mahdollisimman usat niin ortodoksisen teologian, kreikkankielen kuin suomenkielen kannalta.

Suomenno- ja toimituskomitean päätoimittajana odotin, että papiston veljeskokouksessa, jossa otettiin esille Johannes Krysostomoksen liturgian teksti, olisi käsitelty luomioita myös julkisten korjausaloitusten silloiseen, sen formaalisiin ja kirjastimisiin. Sen kysymyksen kun pitäisi olla mitä ilmeisimmän jokaiselle jumalapaivalusta toimittavalle papille. Näin ei tietenkään kuitenkaan tapahtunut. Oisi toivottavaa, että tämäkin puoli tulisi vedetyksi esiin ajoissa, t.s. ennen kuin käsikirja on lopullisesti valmistunut ja mitään arvoiteltua ei välttämättä enää asiaa suljetaan.

UUTTA KIRJALLISUUTTA.

Maria Widnäs, *Valamo klosterbibliotek, sörtryck ur nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen. Årg. XXVII (1940). Uppsala 1940.* Tämän 16 luokkoluista sivua käsittävän Valamon luostarin kirjaston esittelevän tutkielman kirjoittaja on Helsingin yliopiston kirjaston ammattensa maisteri Maria Widnäs.

Alke on meille Suomen kirkkolähtöä olsen kirkon läheille läheinen, erittäinkin Valamon ystäville, ja siksi on syytä kirjoituksen tutustua.

Kirjoittaja tuo ensin katsauksen luostarin kirjaston kehitykseen eri aikoina ja esittelee sitten kirjaston harvinaisimmat ja mielenkiintoisimmat teokset. Kirjaston alkuvaiheet liittyvät Valamon munkkien omiin kirjallisiin harrastuksiin 1600-luvulla — teoksia, joista luostaria vallitettavasti ei montakaan ole ommittanut oston ja tulipalojen tuho siltäpä on omassa kirjastossaan. Vielä ennen Venäjän vallankumousta Valamossa joko itsenäisesti kirjoitettuja tai siellä syntyneitä käsikirjoitajajäljennöksiä oli Synodin kirkastossa Moskovassa, Pietarin Henkilöllisen akatemian kirjastossa ja Jämsän kirjastossa.

Yksi niistä käsikirjoituksista, jotka Valamon munkit ovat pelastaneet toistuvien sotien ja tulipalojen tuholta, on ensimmäinen Synodissa, jossa esiintyy Tieman Jumalan käskyistä nauttaneiden nimet. Se on todennäköisesti kirjoitettu 1600-luvulla Moskovan kateenkirjastokoulussa.

V. 1704 luostaria hallinnon tulipalon jälkeen kirjasto kasvoi pääsääntöisesti lahjoitusten kautta, jolloin lahjoittajina esiintyy m.m. keisarinna Elisabet. Lahjoitettuja kirjoja mainitaan: 1) Moskovassa v. 1685 painettu »Prologi» (maailma- ja teokirja), 2) Kirja Prinsessallaan Zvezdo Bogoslovija, painettu Ujevissa v. 1662 ja 3) Moskovassa v. 1695 painettu »Ustav».

Kirjailtaja kiinnittää erillista huomiota igumeni Damaskiin, 1860 luvulla edenneen kuuluisan luostarin esimiehen ja hänen merkitykseensä luostarin kirjaston kokoelmien kartuttajana. Hänen aloitteestaan lausuttiin ostamalla monia tärkeitä uskonollisia, kirkkohistoriallisia, arkeologisia y.m. teoksia, joiden joukossa nähdään myös tunnettu aDobrotoljuha. Igumeni Damaskin yritti kolmea sata Valamon luostarin kirjaston kokoelmaan myös Valamossa syntyneet, aikaisemmin mainitut eri kirjastoisiin Venäjälle joutuneet käsikirjoitukset, mutta turhaan. Epistolistuminen missä yrityksissä hänen koki niin nopeasti, että hänen suostaan palkkionen kyynelein. Isä Damaskinin aikana Valamon kirjasto ei uudistustyön aikana. Hänen aikanaan kirjoitettiin ensimmäinen kirjastoohjelma v. 1880—88. Kirjasto jatkavan kartuttamisen ja hoidon tämä innokas kirjojen ystävä jätti kuoltuaan isa Abneresji lle, joka toimien kirjastonhoitajana vuosina 1876—1912 oesitti kirjoja kolhaan yhä suurta määrää ja innostusta kuin hänen edeltäjänsä isä Damaskinin.

Vuoteen, vuosina 1910—11 laadittu kirjastoohjelman mukaan käsittää Valamon luostarin kirjasto kaikkiaan 30,000 kappaletta jaettuna 16:ään aineenmuokseen ryhmään. Aineistö on seuraava: 1) Pyhäät Raamatut, 2) Liturgiset kirjat, 3) Kirkkoisän kirjoitukset, 4) Jumaluspöytä, 5) Raamatun historia ja arkeologia, 6) Historia, 7) Maantiede, 8) Tähtitiede, Algebra, Yleinen luonnontiede y.m., 9) Lääketiede, 10) Lakitiede, 11) Kielitiede, Filosofia, Psykologia y.m. 12) Käsikirjoitukset 1400—1600-luvulta, 13) Yleinen kirjallisuus (uskonellinen ja maallinen), 14) Taide, 15) Albami ja kartat, 16) Uskonolliset aikauslehdet, 17) Maalliset aikauslehdet, 18) Kirjallisuushistoria, 19) Käsikirjat ja hakusastot.

Vanhimpien käsikirjoitusten joukossa mainitaan kaksi hermologionia 1400-luvulta, jotka on kirjoitettu puolinvaalikirjaimin.

Ehditys lao valaisua varsin miedenkäyttöisen kysymykseen roomalaiskatalanien usinaatillengen vaikutuksesta Etelä-Venäjän kirkollisen kirjallisuuden tuotantoon 1600-luvulla, jonka

ajan kirjoja useitakin löytyy Valamon kirjastossa. Kuten tunnettu, solmivat v. 1596 nauttamat kreikkalaiskatoliset piispat ja papit Puolassa unionin roomalaiskatolisten kanssa. Tämä oli jossain määrin tarmokkaan toiminnan tulos, — toiminnan, joka pyrki ulottamaan muunkin ukrainalaisten keskuuteen. Vastavastuutuksiksi kreikkalaiskatoliset perustivat eri kaupunkeihin Etelä-Venäjällä velleskuntia ja ryhtyivät painattamaan podlaisten esikyvien mukaan ortodoksisia kirjallisuutta, joka myöhemmin ei saavuttanut Moskovan patriarkan hyväksymistä kaikissa kohdissa. Niinpä esimerkiksi patriarka Filaret määräsi v. 1627 pollettavaksi ennen tällaisen kirjan, Kiril Trankvillion Stavroveckij'n «Učitel'noe Evangelium» (saarnakokoelma). Valamon luostarin kirjasto näyttää sisältävän useita tällain merkittävien ajan kirjallisia tuotteita. Siellä on Johannes Krysostomoksen saarnat apostoli Pavalin 14 lähetyksen johdosta, painettu Kievin luostarin kirjapainossa v. 1623. Käännetty kreikasta on suorittanut useiden avustamana erikimandritta Elisel Pieterockij. Simon löytyvät Abba Dorotheoksen saarnat, painettu myös Kievisä v. 1628, Petr Mogilan «Bol'soj Trebnik», Ismukij Goljštovskij'n «Kijce rannemaja grammatyksen avain» ja Anko Novojas (nisi taivas), Innokentij Gizelin «Mir s Bogom ili pokazanie svjatoje» (Raaha Jumalan kanssa eli pyhä katumus), Lazar Baranovicin «Mec Duchovnyj» (hengän miekka). Jouskoos on myös Mikael Sibonskan kuuluisissa kirjapainossa, Lembergissä, painettuja kirjoja. Moglevisä oli 1690-luvulla Maksim Vosankan kirjapaino, ja siellä painettuja ovat aikaisemmin mainitut pappienoukset Tavris'issaan, «Učitel'skoje Evangelie» ja eräs palveluskirja «Akafisty vnesedniknyja».

Vanhimpia Moskovan kirjapainossa painettuja ovat nim. Balttari ja Betšipalvev'set (pain. 1660), «Kuč bog na poroneta 1689, patriarka Ioakimin vanhauskolaisia varten kirjoittama «Učel' duchovnyj» (hengellinen nuhde), Simon Fobedkij'n — taant Aleksel Michailovicin opettajan — kirjoittama «Obed dasevnyj» (hengän ruoka). Moskovaissa painetut kirjat ovat esidään paljon yksinkertaisemmat ja vaatimattomimmat kuin Etelä-Venäjän kirjapainoissa ilmestyneet.

Lopussa kirjoittaja huomauttaa olevan mahdollista käydä tarkemmin läpi esityksensä Valamon kirjaston muuspuolisten teosten ja poleemisten kirjallisuutta. Hän toteaa Hurgien kirjallisuuden eri aikojen käsikirjojen kanssa olevan runsaimmin edustettuna siinä. Vielä hän mainitsee, että talvisodan kohtaloikkaina päivinä Valamon luostarin omistui pelastaa kolme arvokkainta kirjaa sekä osa muita kirjoja.

Maisteri W. H. H. esitys perustuu Valamosen palkan päällä tapahtuneeseen tutkimukseen sekä alan venäjänkieliseen lähdekirjallisuuteen, joka esityksessä mainitaan alkuviitteinä.

Esitys teki vaikka oppaaksi valaamonmatkailijoille ja erikseen niille, jotka haluavat tutustua luostarin kirjallisiin muistomerkkeihin. Sitä olisi toivottavaa, että se ilmestyisi myös suomenkielisenä.

P. S.

Pappismunkki Paavali Oimari: *Orthodoksinen uskonnonopetus. I alkio-ohjelma. Joulukuusta 1960.* Kirj-
nen on tarkoitettu avuksi niille uskonnonopettajille, jotka eivät ole uskonnonopettajina siinä määrin toimineet. 30 tunnin ohjelman puitteissa siinä käsitellään kreikkalaiskatolisen kirkon koulutuskauteen liittyviä rukouksia ja tapoja. Ohjelmat ovat pienimminkin loppopäivissä, lapsille tarkoitettuja hartauspuhelia kuin varsinaisia uskonnonopetusohjelmia. Mitä kirjoittaja niissä tähtää, selviää meille parhaiten hänen alkulauseensa ilmaiseamattaan kirkkoyhteisistä uskonnonopetuksesta. «Uskonnonopetus on — harjoitin — valaamon polven omistajien kristinuskon aarteiden siirtämistä nousevan polven omistajille».

J. Karppala

*Kangas- ja
Sekatavara kauppa*

§

Nurmijärvi, puh. 75.

V. Niemelä

*Kangas-, lyhyttavara-
ja vaatetusliike*

Tammisaari

Puhelimet: liikenne 4473
kotonaan 5472

WÄRZ O.Y.

HELSINKI, LIISANKATU 29
PUHELIN 27758

TURKIKSIA SAATAVANA

Kansa, joka on veistänyt aapisen puuhun ja joka on kestänyt isojen vihojen ja nälkävuosien ajat, on sitkeä ja terve. Lujana ja luottaen se odottaa Suur-Suomen päivää.

Silloin H K K:n tehdassaleissa taas kaikuu työn soitto täyteläisenä, elämää eteenpäin vievänä.

HELSINGIN KUTOMO JA KRAVATTI O.Y.